

Strategia zrównoważonego rozwoju powiatu lubaczowskiego

Czerwiec 2004

Spis treści

WSTĘP	3
1. ZAŁOŻENIA METODOLOGICZNE	5
2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA PROGRAMU	7
2.1. Ogólna charakterystyka powiatu lubaczowskiego	7
2.1.1. Uwarunkowania geograficzno - przyrodnicze.....	7
2.1.2. Uwarunkowania historyczne	9
2.1.3. Uwarunkowania gospodarcze.....	10
2.2. Profil społeczno – gospodarczy powiatu lubaczowskiego	11
2.2.1. Struktura demograficzna	11
2.2.2. Zatrudnienie i bezrobocie.....	21
2.2.3. Podmioty i aktywność gospodarcza	26
2.2.4. Rolnictwo	32
2.2.5. Turystyka	35
2.2.6. Ochrona Zdrowia	44
2.2.7. Edukacja i szkolnictwo.....	48
2.2.8. Kultura	53
2.2.9. Infrastruktura.....	56
2.3. Wnioski strategiczne	69
2.3.1. Problemy kierunkowe w zakresie zagospodarowania przestrzennego	69
2.3.2. Problemy kierunkowe w zakresie potencjału gospodarczego	70
2.3.3. Problemy kierunkowe w zakresie potencjału społecznego	71
3. CZĘŚĆ PROJEKCYJNO - AKTUALIZACYJNA PROGRAMU	74
3.1. Założenia ogólne	74
3.2. Analiza SWOT powiatu lubaczowskiego.....	76
3.3. Misja powiatu lubaczowskiego	84
3.4. Cele i zadania strategiczne	85
OBSZAR 1	86
ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ GOSPODARCZY	86
OBSZAR 2.....	87
PRZEBUDOWA STRUKTUR SEKTORA ROLNEGO.....	87
OBSZAR 3.....	87
ROZWÓJ INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ	87
OBSZAR 4.....	88
OŚWIATA	88
OBSZAR 5.....	89
ROZWÓJ SPOŁECZNY	89
OBSZAR 6.....	90
ROZWÓJ KULTURY, SPORTU I TURYSTYKI	90
OBSZAR 7.....	90
POSZERZENIE BAZY UZDROWISKOWEJ.....	90
OBSZAR 8.....	91
WSPÓLPRACA TRANSGRANICZNA	91
SPIS TABELI	93
SPIS RYSUNKÓW	95

WSTĘP

We wrześniu 1999 roku Rada Powiatu w Lubaczowie przyjęła do realizacji „Strategię Rozwoju Powiatu Lubaczowskiego – 1999-2010”, która określiła cele strategiczne rozwoju społeczno- gospodarczego powiatu oraz wyznaczyła programy operacyjne, których realizacja miała te cele urzeczywistnić. Dokument ten był efektem pracy dużego zespołu, który w wyniku wielu debat i dyskusji wytyczył kierunki rozwoju powiatu.

Przesłanie „Strategii Rozwoju Powiatu Lubaczowskiego” nadal zachowuje aktualność. Wymagał jednak modyfikacji, przede wszystkim z powodu dostosowania do zmieniającej się rzeczywistości. Liczne zmiany w gospodarczo-społecznym otoczeniu lokalnym, rozpoczęte procesy integracji europejskiej, jak również większe możliwości korzystania ze środków unijnych dla realizacji zadań zawartych w Strategii sprawiły, iż postanowiono dokonać aktualizacji dokumentu, który powinien być w większym stopniu powiązany ze Strategią Rozwoju Województwa Podkarpackiego.

Wychodząc naprzeciw wymienionym potrzebom, jak również kierując się zasadami planowania strategicznego, a w szczególności uwzględniając fakt, iż Strategia Rozwoju Powiatu Lubaczowskiego w większym stopniu daje odpowiedź na pytanie jak wykorzystać wszystkie zasoby powiatu, uwzględniając aktualne trendy rozwojowe i przygraniczne położenie Lubaczowa, Starosta powiatu lubaczowskiego podjął decyzję o przekazaniu prac aktualizacyjnych Fundacji Wiedza i Rozwój, argumentując tę decyzję następującymi przesłankami:

1. Niektóre z zapisanych w Strategii programy operacyjne straciły swoją aktualność, inne wymagały nowej redakcji; celem merytorycznym prac nie jest zbudowanie odmiennej do dotychczasowej Strategii, lecz na jej bazie dokonanie aktualizacji.
2. Proces wejścia Polski do Unii Europejskiej wnosi istotne zmiany w sposobie przygotowania i realizacji przedsięwzięć rozwojowych powiatu.

3. Strategia Rozwoju Powiatu Lubaczowskiego będzie, w większym niż dotychczas stopniu, programem działania, stanowiącym podstawę do efektywnego zarządzania powiatem.
4. Strategia ma pełnić funkcję informacyjną i promocyjną – powinna informować potencjalnych inwestorów o kierunkach rozwoju powiatu, ukazywać walory środowiska przyrodniczego, gospodarczego i kulturalnego powiatu.
5. Ze Strategii, w większym stopniu, powinna wynikać hierarchia celów, które chce powiatu zrealizować w długofalowym okresie.
6. Strategia powinna mieć charakter społeczny, partnerski – kluczem do powodzenia jej realizacji i osiągnięcia przewagi konkurencyjnej nad innymi powiatami przygranicznymi podobnej wielkości, jest szeroko rozumiany udział opinii społecznej mieszkańców oraz akceptacja przyjętych celów strategicznych przez wszystkie ugrupowania polityczne.

Proces aktualizacji Strategii będzie przyjmowany jako systemowy element zarządzania strategicznego powiatu, a nie jednorazową akcją. Strategia powinna być aktualizowana i korygowana w takt istotnych zmian w otoczeniu wewnętrznym i zewnętrznym powiatu.

1. ZAŁOŻENIA METODOLOGICZNE

Przy realizacji prac aktualizacyjnych „Strategii Rozwoju Powiatu Lubaczowskiego” obrano metodę ekspercko - partnerską, która pozwoliła połączyć wiedzę i doświadczenie Zespołów Roboczych, poszczególnych ekspertów oraz uczestnictwo społeczne, zarówno instytucji, podmiotów gospodarczych, organizacji pozarządowych jak i mieszkańców powiatu.

Wybranej metodzie podporządkowano tryb pracy nad aktualizacją Strategii. Tym samym przeprowadzono szereg prac studialnych z dziedziny szeroko rozumianego programowania rozwoju lokalnego (patrz dokument: Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Lubaczowskiego) oraz przeprowadzono sesję strategiczną (patrz: załącznik). Podkreślić należy, iż wspomniany PRL Powiatu Lubaczowskiego jest dokumentem z jednej strony uzupełniającym niniejszy dokument z drugiej zaś, wypełnia kanony programowania lokalnego. Oznacza to, iż niniejsza aktualizacja jest programem celów i zadań strategicznych poprzedzonych krótką diagnozą celem wprowadzenia, natomiast PRL Powiatu Lubaczowskiego obejmuje:

- Kompleksową diagnozę strategiczną
- Szczegółowy wykaz zadań inwestycyjnych wraz z kwotami, źródłami finansowania, priorytetyzacją ich ważności, oraz okresem realizacji,
- Szczegółową analizą możliwości finansowych powiatu poprzedzoną prognozami finansowymi
- System wdrażania oraz monitoringu strategii

Zatem uwzględniając charakter prezentowanego opracowania tj. przejrzystość i czytelność dokumentu, zdecydowano się na przeniesienie części, prognostycznej, instrumentalnej i informacyjnej do odrębnego dokumentu, pozostawiając część konstatacyjną i decyzyjną.

Podstawą aktualizacji „Strategii Rozwoju Powiatu Lubaczowskiego” było przeformułowanie celów strategicznych, wynikających ze zmian sytuacji społeczno-gospodarczej miasta oraz uwarunkowań zewnętrznych jego rozwoju.

Zgodnie z zasadą programowania rozwoju i komplementarności polityk rozwoju regionalnego i lokalnego, aktualizacja „Strategii Rozwoju Powiatu Lubaczowskiego” jest dostosowana do układu celów i priorytetów Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego. Zbieżność kierunków rozwoju obu dokumentów może być argumentem przy ubieganiu się przez samorząd powiatu o środki budżetu państwa oraz funduszy unijnych na realizację przedsięwzięć strategicznych.

Powiat lubaczowski jest częścią województwa podkarpackiego, a także makroregionu południowo-wschodniej Polski. Strategia uwzględnia istniejące uwarunkowania województwa oraz jego miejsce w terytorialnej organizacji państwa. Dostosowuje się do istniejącej w województwie podkarpackim sytuacji, wykorzystując zarazem te jego uwarunkowania, które w sposób bezpośredni lub pośredni są z nią związane. Rozwój powiatu jest bowiem w znacznym stopniu uzależniony od decyzji oraz środków finansowych skupionych na poziomie województwa.

Autorzy opracowania duży nacisk położyli na możliwości twórczego działania przedstawicieli społeczeństwa lokalnego, wykorzystania ich wiedzy i doświadczeń.

2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA PROGRAMU

2.1. Ogólna charakterystyka powiatu lubaczowskiego

2.1.1. Uwarunkowania geograficzno - przyrodnicze

Powiat lubaczowski zajmuje przygraniczne, północno-wschodnie tereny województwa podkarpackiego. Od wschodu graniczy z Ukrainą, zaś od północy z województwem lubelskim. Położony jest malowniczo w obrębie dwóch makroregionów geograficznych: Kotliny Sandomierskiej i Roztocza. Powierzchnia powiatu wynosi 1310 km² i zamieszkuje go około 60 tys. mieszkańców. W skład powiatu wchodzi 8 gmin: Lubaczów - miasto, Lubaczów - gmina, Cieszanów, Oleszyce, Narol, Horyniec Zdrój, Stary Dzików i Wielkie Oczy.

Charakterystyczne położenie powiatu, z dala od dużych aglomeracji miejskich i liczne bogactwa naturalne sprawiają, że klimat tej ziemi jest wyjątkowy i specyficzny, a okoliczne tereny nastawione głównie na rolnictwo i turystykę.

Powiat położony jest w obrębie makroregionów geograficznych: Kotliny Sandomierskiej i Roztocza. Obszarowo dominuje wschodnia część Kotliny Sandomierskiej z mezoregionami: Płaskowyż Tarnogrodzki i Równina Biłgorajska. Roztocze zajmuje prawie trzecią część powiatu z mezoregionami: Roztocze Wschodnie zwane też Południowym lub Rawskim i Roztocze Środkowe.

Płaskowyż Tarnogrodzki wyodrębniający się z Kotliny Sandomierskiej obejmuje płaski obszar wyżyn osiągających od 220-180 m. n.p.m. Budują go siły mioceńskie, na których zalegają gliny i piaski czwartorzędowe, a na dość znacznej powierzchni utwory pylaste typu lessów. Ukształtowanie powierzchni i żyzność gleb sprawiają, że region ten ma charakter rolniczy.

Rysunek 1. Podział administracyjny powiatu lubaczowskiego

Źródło: www.lubaczow.com

Piaszczysta Równina Biłgorajska pochyla się w kierunku zachodnim, urozmaicona jest licznymi wydmnami i podmokłymi zagłębieniami. Wzdłuż południowej granicy Równiny płynie rzeka Tanew. Występują tam duże kompleksy leśne.

Fragment makroregionu Roztocze zbudowany jest głównie z piasków oraz wapieni. Na terenie powiatu lubaczowskiego występują największe wzniesienia Roztocza, do których zalicza się Wielki Dział - 390 m. npm i Długi Goraj - 392 n npm mają one charakter ostańców, pokryte są piaszczystymi i wapiennymi osadami morza miocenińskiego, a poprzecinane rozległymi dolinami wysłanymi grubą warstwą piasków polodowcowych. Obszar ten jest jednym z najobfitszych w środkowowschodniej Polsce rejonów źródliskowych, dających początek rzekom: Tanwi, Sołokiji, Łowczy, Brusience, Świdnicy i Sołotwie. Osobliwością mezoregionu Roztocze Wschodnie są fragmenty skamieniałych, trzeciorzędowych drzew.

Zróżnicowanie warunków fizyczno-geograficznych powiatu wskazuje na złożoność przeszłości geologicznej tych terenów oraz różnorodność warunków przyrodniczych Ziemi Lubaczowskiej.

2.1.2. Uwarunkowania historyczne

Początki Lubaczowa, jednego z najstarszych grodów na pograniczu polsko-ruskim są związane z okresem Polski plemiennej. Lubaczowski gród wraz z podległym mu okręgiem na mocy ugody między księciem Leszkiem Białym a królem węgierskim Andrzejem, został wydzielony z ziemi przemyskiej i oddany we władanie Pakosława, możnowładcy z kręgu Leszka Białego (1214 r.).

Po włączeniu do monarchii Kazimierza Wielkiego w 1340 r. Lubaczów stał się powiatem, początkowo oddzielnym (1377 r.), potem w składzie ziemi bełskiej, zapożyczając przyjętą w Koronie nazwę - powiat. Prawa miejskie magdeburskie uzyskał w 1376 r. Bardzo starą metrykę posiadają również wsie lokowane na prawie wołoskim, które w XV i XVI w. otoczyły Lubaczów. W końcu XVI i na początku XVII w. powstało kilka miast : Oleszyce - 1576 r., Cieszanów - 1590 r., Narol - 1592 r., Lipsko - 1613 r., Płazów - 1614 r. Wszystkie te miasta z umocnieniami Horyńca, Baszni, Dachnowa i Nowego Siola tworzyły lubaczowski rejon umocniony. Wielokrotnie w XVI w., w szczególności w XVII docierały niszczycielskie zagoni tatarskie. Najazdy obcych wojsk, a także przemarsze własnych chorągwi, wojska stojące obozem i zimujące pułki doprowadziły miasto do upadku. Po pierwszym rozbiore Lubaczów znalazł się na terenie Galicji. W latach 1783 -1788 założono na tym terenie 10 koloni niemieckich. W 1867 r. został utworzony powiat z siedzibą w Cieszanowie. Ożywienie gospodarcze przyniosły duże inwestycje pod koniec XIX w.: budowa linii kolejowej - 1880 r., szpitala - 1896 r., koszar wojskowych - 1896 r. W czasie I wojny światowej inwazja rosyjska, a w szczególności operacja przełamania pozycji rosyjskich pod Lubaczowem w czerwcu 1915 r. spowodowały duże zniszczenia tego miasta, jak też Cieszanowa, Narola i Oleszyc. Od wieków teren powiatu charakteryzowała mozaika etniczna (Polacy, Rusini, Ukraińcy, Żydzi). Od 1923 r. Lubaczów stał się siedzibą władz i urzędów powiatowych po przeniesieniu ich z Cieszanowa. 14 września 1939 r. okolice Lubaczowa były terenem działań 21 Dywizji Piechoty Górskiej gen. Józefa Kustronia, który

poległ pod Koziejówką. Na mocy układu Ribbentrop-Mołotow południowo-wschodnia część powiatu z Lubaczowem dostała się pod administrację sowiecką i doświadczyła okupacyjnego prześladowania. 22 czerwca 1941 r. nasilony terror przyniosła okupacja niemiecka: masową egzekucję w lesie Niwki, utworzenie getta w końcu 1942 r. i zagładę Żydów na początku 1943 r., a także liczne aresztowania Polaków, przymusowe roboty i obozy koncentracyjne. Wyzwolenie Lubaczowa z pod okupacji niemieckiej nastąpiło 22 lipca 1944 r. Na mocy porozumień polsko-radzieckich ludność ukraińska została wysiedlona do ZSRR i na tereny zachodnie Polski w ramach akcji "Wisła". Walki z UPA trwały do jesieni 1947 r. i spowodowały ogromne zniszczenia materialne i ofiary z obu stron.

W okresie powojennym powiat lubaczowski istniał do 1975 r., kiedy został zlikwidowany w ramach reformy administracyjnej. W długiej i bogatej historii Lubaczowa zdecydowanie największym wydarzeniem była wizyta Papieża Jana Pawła II 2 i 3 czerwca 1991 r. 1 stycznia 1999 r. znów na mapie Polski pojawił się nowy samorządowy powiat lubaczowski.

2.1.3. Uwarunkowania gospodarcze

Powiat lubaczowski ma swój specyficzny i indywidualny charakter, ukształtowany przez środowisko przyrodnicze oraz bogatą historię swoich terenów. Postrzegany jest głównie jako kraina rolnicza i region o walorach rekreacyjno - turystycznych.

Głównym walorem gospodarczym powiatu lubaczowskiego są lasy, zajmujące ponad 59 tys. ha, co stanowi prawie 45 % jego powierzchni. Stwarzają one szerokie możliwości do rozwoju przetwórstwa drzewnego, jak również produkcji mebli oraz zabawek ekologicznych. Bardzo ważnym bogactwem ziemi lubaczowskiej są surowce mineralne i kopaliny. Do najważniejszych należy zaliczyć gaz ziemny i siarkę. Kopalnictwo wysokokalorycznego gazu ziemnego koncentruje się w rejonie Lubaczowa. Złoża siarki, udokumentowane w ilości ponad 100 mln ton, zalegają w Baszni Górnej k. Lubaczowa na głębokości ok. 260 m. Ze względu na specyficzną budowę geologiczną, jest to złożo bezpieczne, nie stwarzające zagrożeń ekologicznych.

W gminie Horyniec eksploatuje się lecznicze wody siarczkowe na potrzeby działających Uzdrawiskowych Zakładów Przyrodoleczniczych. W uzdrowisku Horyniec wykorzystuje się również borowinę. Trudne warunki gospodarowania, niska opłacalność produkcji rolnej oraz rosnące bezrobocie na wsi zmuszają rolników do poszukiwania alternatywnych źródeł dochodów, zainteresowania skierowane są na agroturystykę, produkcję warzyw

2.2. Profil społeczno – gospodarczy powiatu lubaczowskiego

Poniższy podrozdział jest zarysem procesów społeczno - gospodarczych zachodzących na terenie powiatu lubaczowskiego. Niniejszą analizę jednostki przedstawiono na tle wybranych powiatów z regionu oraz województwa podkarpackiego. Uwzględniając fakt, iż analiza ma na celu uaktualnienie „Strategii Rozwoju Powiatu Lubaczowskiego”, autorzy opracowania dopełnili wszelkich starań by dane statystyczne były informacjami możliwie najnowszymi.

2.2.1. Struktura demograficzna

Rozpoczynając analizę struktury demograficznej zaprezentowano poniżej dane obrazujące ludność powiatu lubaczowskiego na tle województwa oraz wybranych powiatów.

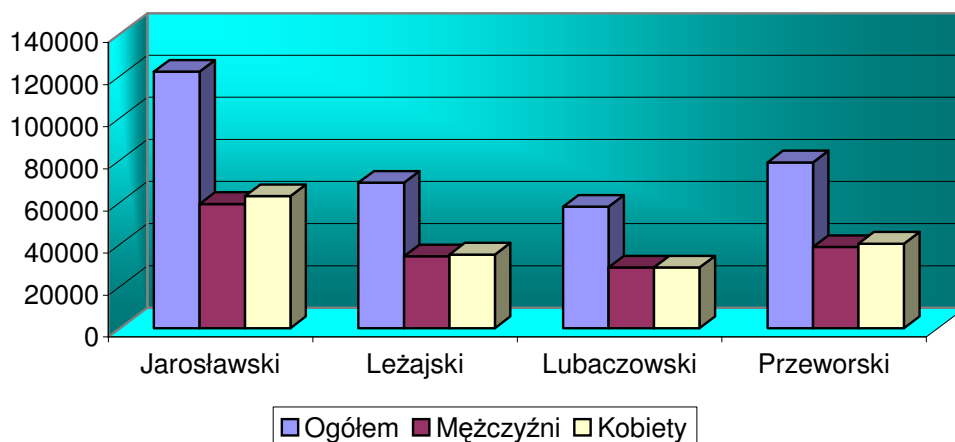
Tabela 1. Ludność powiatu lubaczowskiego na tle województwa oraz wybranych powiatów w 2002 roku

Powiat	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
Jarosławski	121 912	59 070	62 842
Leżajski	69 168	34 134	35 034
Lubaczowski	57 808	28 857	28 951
Przeworski	78 871	38 627	40 244
Województwo	2 105 050	1 030 048	1 075 002

Źródło: Rocznik statystyczne województwa podkarpackiego 2003

Powiat lubaczowski wśród badanych powiatów pod względem ilości mieszkańców zajmuje ostatnie miejsce. Ludność powiatu w 2003 roku osiągnęła poziom 57 808 osób, co stanowiło około 2,7% ludności całego województwa. Pod względem gęstości zaludnienia, powiat lubaczowski również osiąga ostatni wynik wśród porównywanych powiatów z liczbą 44 mieszkańców na 1 km², gdy średnia dla całego województwa wynosi 117 osób na 1 km². Największe zagęszczenie ludności obserwuje się w powiatach: leżajskim (119 osób na 1 km²) oraz jarosławskim (118 osoby na 1 km²).

Rysunek 2. Ludność wybranych powiatów w 2002 roku.

Źródło: opracowanie własne

Powierzchnię powiatu lubaczowskiego, gęstość zaludnienia oraz liczbę kobiet przypadających na 100 mężczyzn prezentuje poniższa tabela.

Tabela 2. Powierzchnia powiatu lubaczowskiego, gęstość zaludnienia oraz liczba kobiet na 100 mężczyzn na tle województwa oraz wybranych powiatów w 2002 roku

Powiaty	Powierzchnia powiatów w km ²	Liczba osób przypadająca na 1 km ²	Kobiety na 100 mężczyzn
Jarosławski	1 029	118	106
Leżajski	583	119	103
Lubaczowski	1 308	44	100
Przeworski	698	113	104
Województwo	17 926	117	104

Źródło: Rocznik statystyczne województwa podkarpackiego 2003

Stosunkowo niska gęstość zaludnienia występuje w powiecie lubaczowskim w związku z faktem, iż omawiany powiat posiada najniższą liczbę mieszkańców oraz największą powierzchnię (1308 km²) wśród wszystkich powiatów poddanych analizie porównawczej w niniejszym opracowaniu.

Szczegółowsze ujęcie sytuacji demograficznej w powiecie lubaczowskim prezentuje poniższa tabela, w której zebrano dane liczbowe obrazujące ludność powiatu lubaczowskiego w rozbiciu na poszczególne gminy.

Tabela 3. Ludność powiatu lubaczowskiego wg gmin w 2002 roku

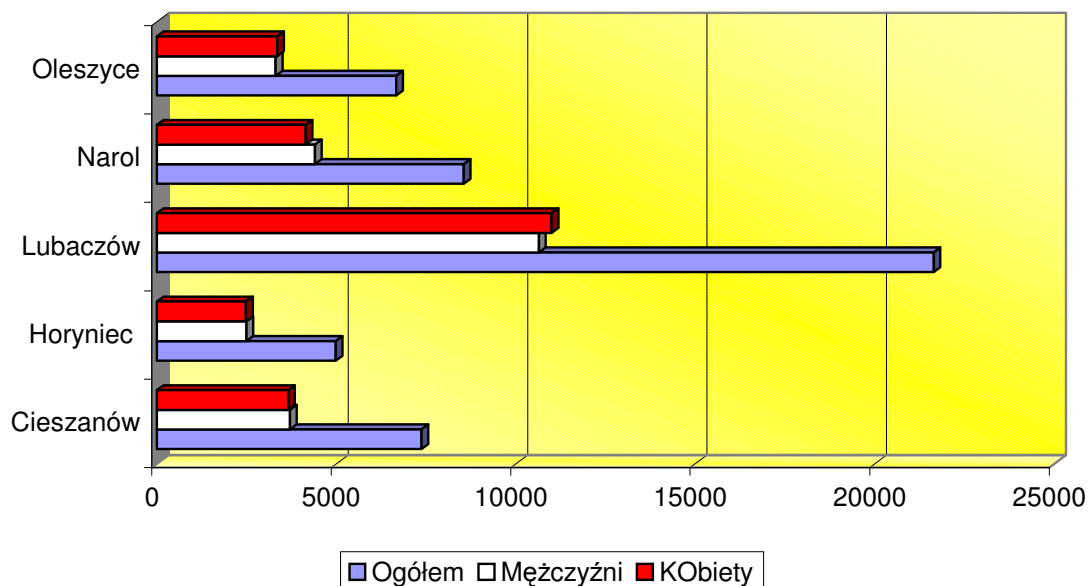
Gmina	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
Cieszanów	7 374	3 713	3 661
Horyniec	4 983	2 497	2 486
Lubaczów	21 642	10 645	10 997
Narol	8 552	4 403	4 149
Oleszyce	6 667	3 315	3 352
Stary Dzików	4 623	2 326	2 297
Wielkie Oczy	3 967	1 958	2 009
Razem	57 808	28 857	28 951

Źródło: Rocznik statystyczne województwa podkarpackiego 2003

Ludność powiatu jest w poszczególnych gminach dość zróżnicowana, to samo można powiedzieć o ich powierzchni i gęstości zaludnienia. Najmniej zaludnioną gminą są Wielkie Oczy, najwięcej mieszkańców zamieszkuje miasto i gminę Lubaczów. Gęstość zaludnienia waha się pomiędzy 25 osób na 1 km² (gmina Horyniec) do 336 osób na 1 km² (gmina i miasto Oleszyce). Poniżej przedstawiono strukturę ludności w poszczególnych gminach powiatu lubaczowskiego.

Rozpatrując wskaźnik ilości kobiet na 100 mężczyzn można zauważyć, że we wszystkich obserwowanych powiatach wskaźnik ten wskazuje na przewagę liczebną kobiet w porównaniu z liczebnością mężczyzn, jedynie w powiecie lubaczowskim zachodzi równowaga liczebna kobiet i mężczyzn. Porównując ten wskaźnik w badanych powiatach do poziomu wojewódzkiego można stwierdzić, że w strukturze powiatów jego poziom nie odbiega znacznie od wielkości obrazującej ten stan w województwie podkarpackim.

Rysunek 3. Ludność powiatu lubaczowskiego wg gmin w 2002 roku

Źródło: opracowanie własne

Tabela 4. Powierzchnia powiatu, ilość mieszkańców, gęstość zaludnienia oraz liczba kobiet na 100 mężczyzn w podziale na gminy w 2002 roku.

Gminy	Powierzchnia gminy w km ²	Liczba osób przypadająca na 1 km ²	Kobiety na 100 mężczyzn
Cieszanów	219	76,5	99,5
Horyniec	203	25	100
Lubaczów	229	265	102,5
Narol	203	103	96
Oleszyce	152	336	101,5
Stary Dzików	156	30	99
Wielkie Oczy	146	27	103
Razem	1308	44	100

Źródło: Rocznik statystyczne województwa podkarpackiego 2003

O ile stosunek kobiet przypadających na 100 mężczyzn w ujęciu całego powiatu nie odbiega znacząco od średniej dla województwa i dla całego kraju, to na terenie poszczególnych gmin występują znaczne różnice dla tego wskaźnika. W gminach Cieszanów, Narol, Stary Dzików omawiany wskaźnik spada poniżej średniej powiatowej, tj. 100 kobiet na 100 mężczyzn

Niezwykle istotnym z punktu widzenia analizy demograficznej jest spojrzenie na kształtowanie się ludności pod względem wieku. W poniższej tabeli zestawiono ludność powiatu lubaczowskiego w podziale na ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym. Dodatkowo uwzględniono dynamikę tego zjawiska prezentując dane z lat 1999-2002

Tabela 5. Ludność powiatu lubaczowskiego w podziale na grupy wiekowe w latach 1999-2002

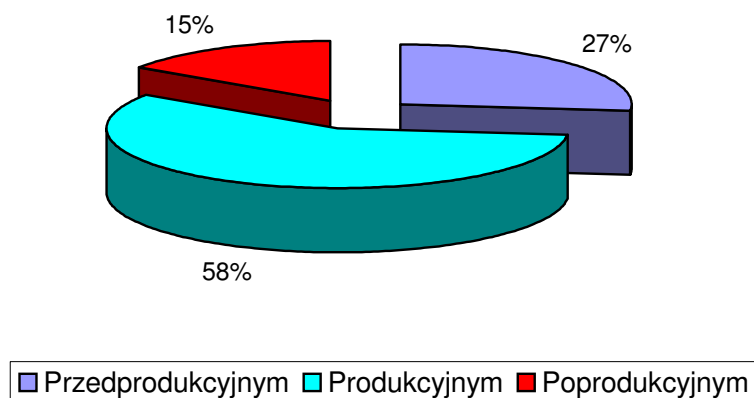
Ludność w wieku	1999	2000	2001	2002
Przedprodukcyjnym ogółem	16 864	16 280	15 822	15 341
Produkcyjnym ogółem	32 383	32 724	33 174	33 508
Poprodukcyjnym ogółem	8 846	8 932	9 023	8 959
RAZEM	58 093	57 936	58 019	57 808

Źródło: Bank danych regionalnych 2002, GUS

Analizując dane w tabeli można zauważyć, że struktura wiekowa ludności powiatu lubaczowskiego podlega w ostatnich latach niewielkim ale

stałym zmianom w kierunku malejącej liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym oraz ze stale rosnącą grupą ludności w wieku produkcyjnym, co jest związane z wchodzeniem pokolenia wyżu demograficznego lat 80-tych w wiek dorosły. Tendencja ta ma znaczący wpływ na kształtowanie się wielu zjawisk demograficznych i ekonomicznych w regionie, a szczególnie na poziom stale rosnącego w powiecie bezrobocia oraz ilość uczniów i absolwentów szkół na różnych poziomach kształcenia. Daje również wyraźny sygnał, że społeczeństwo tegoż powiatu starzeje się, podobną zależność obserwuje się w strukturze całego kraju. Z ostatnich danych za rok 2002 wynika, że ludność w wieku produkcyjnym stanowi obecnie około 58% ogółu, a ludność w wieku przedprodukcyjnym około 27% ogółu.

Rysunek 4. Ludność powiatu lubaczowskiego wg grup wiekowych w latach w 2003 roku

Źródło: opracowanie własne

Powyższy rysunek potwierdza opisane wcześniej zależności.

W ostatnich latach stale utrzymuje się zjawisko dodatniego przyrostu naturalnego lecz z tendencją opadającą. Ponadto utrzymuje się ujemne saldo migracji ludności ale z pozytywną tendencją zmierzającą w kierunku stabilizacji. Charakterystyczny dla ostatnich lat jest spadek ilości urodzeń powiatu lubaczowskiego. Prezentują to poniższe tabele.

Tabela 6. Ruch naturalny ludności w powiecie lubaczowskim w latach 1999 -2002

Wyszczególnienie	1999	2000	2001	2002
Urodzenia ogółem	671	636	649	567
Zgony ogółem	520	519	499	483
Przyrost naturalny ogółem	151	117	150	84

Źródło: Bank danych regionalnych 2002, GUS

Tabela 7. Saldo migracji w powiecie lubaczowskim w latach 1999-2002

Wyszczególnienie	1999	2000	2001	2002
Napływ	561	516	476	581
Odływ	879	791	699	813
Saldo	-318	-275	-223	-232

Źródło: Bank danych regionalnych 2002, GUS

Jednocześnie na stałym, dość wysokim poziomie utrzymuje się wskaźnik odpływu ludności z terenu powiatu. Co prawda do roku 2001 wskaźnik ten ulegał obniżeniu ale już w roku 2002 znacząco się podniósł. Takie dane świadczą na narastających problemach ekonomicznych i strukturalnych w regionie, które wpływają coraz silniej na decyzje mieszkańców w zakresie wyboru miejsca zamieszkania, poszukiwania nowego miejsca zatrudnienia oraz ruchu migracyjnego absolwentów szkół różnych poziomów.

Dla pełnego obrazu demografii analizowanego subregionu porównano omawiane wcześniej wskaźniki wyliczone dla powiatu lubaczowskiego z podobnymi wskaźnikami dla pozostałych powiatów. W zakresie udziału osób w wieku produkcyjnym do ogółu zamieszkałych osób na terenie powiatu daje się zaobserwować podobną tendencję we wszystkich badanych powiatach. Wskaźnik ten waha się od 57% w powiecie przeworskim do 63% w powiecie jarosławskim, przy średniej wojewódzkiej oscylującej w granicach 60%. Prezentuje to poniższa tabela.

Tabela 8. Ludność w podziale na grupy wiekowe wg wybranych powiatów w roku 2003

Powiaty	W wieku przed- produkcyjnym	W wieku produkcyjnym	W wieku po- produkcyjnym
Jarosławski	9 114	25 528	5 559
Leżajski	6 851	16 101	3 646
Lubaczowski	15 341	33 508	8 959
Przeworski	20 907	45 215	12 749
Województwo	539 421	1 259 784	305 845

Źródło: Rocznik statystyczne województwa podkarpackiego 2003

Należy dodać, iż w powiecie lubaczowskim notuje się najwyższy udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców i jest to wynik 27% (średnia wojewódzka - 26%). Taki wskaźnik można uznać jako pozytywny prognostyk na przyszłość – oczywiście jeżeli saldo migracji nie będzie w przeszłości ujemne

Poniżej zestawiono dane dotyczące ruchu naturalnego oraz migracji w badanych jednostkach.

Tabela 9. Ruch naturalny ludności wg wybranych powiatów w roku 2003 (w liczbach bezwzględnych)

Powiaty	Małżeństwa	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny
Jarosławski	600	1 233	1 116	117
Leżajski	378	775	563	212
Lubaczowski	305	567	483	84
Przeworski	449	858	777	81
Województwo	11 097	21 313	17 970	3 343

Źródło: Rocznik statystyczne województwa podkarpackiego 2003

Tabela 10. Ruch naturalny ludności wg wybranych powiatów w roku 2003 (na 1000 mieszkańców)

Powiaty	Małżeństwa	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny
Jarosławski	4,9	10	9,1	1
Leżajski	5,4	11,1	8	3

Lubaczowski	5,2	9,6	8,2	1,4
Przeworski	5,6	10,7	9,7	1
Województwo	5,3	10,1	8,5	1,6

Źródło: opracowanie własne

Tabela 11. Saldo migracji ludności wg wybranych powiatów w 2003 roku

Powiaty	Napływ ludności	Odływ ludności	Saldo migracji ogółem	Saldo migracji na 1000 mieszkańców
Jarosławski	1 191	1 328	-137	-1,10
Leżajski	607	780	-173	-2,50
Lubaczowski	581	813	-232	-3,90
Przeworski	803	864	-61	-0,80
Województwo	20 477	23 484	-3 007	-1,40

Źródło: Rocznik statystyczne województwa podkarpackiego 2003

Badając powyższe dane należy zwrócić uwagę na następujące fakty: powiat lubaczowski zajmuje przedostatnie miejsce w zakresie przyrostu naturalnego wyrażonego w liczbach bezwzględnych (84), najlepiej w tym zakresie wypada powiat leżajski, mający przyrost naturalny rzędu 212 osób. Aby jednak mieć pełny obraz prezentowanych danych, przyrost naturalny przedstawiono jeszcze raz, ale w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. To zmienia sytuację. Analizując tak obliczony wskaźnik można stwierdzić, że najgorzej wypadają powiaty jarosławski i przeworski.

Powiat lubaczowski charakteryzuje się na tle wybranych powiatów najwyższym ujemnym saldem migracji. Równie źle sytuacja wygląda jeśli wziąć pod uwagę saldo migracji na 1000 mieszkańców. Otóż powiat lubaczowski w tym zakresie zajmuje ostatnie miejsce, a wskaźniki wynosi (-3,9).

Szczegółowe wskaźniki demograficzne związane z migracją ludności oraz ruchem naturalnym dla poszczególnych gmin powiatu lubaczowskiego znajdują się w poniższych tabelach.

Tabela 12. Ruch naturalny ludności powiatu w roku 2003 (w liczbach bezwzględnych)

Gmina	Małżeństwa	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny
Cieszanów	43	86	71	15
Horyniec	19	56	36	20
Lubaczów	115	187	143	44
Narol	51	89	98	-9
Oleszyce	24	51	57	-6
Stary Dzików	24	61	42	19
Wielkie Oczy	29	37	36	1
Razem	305	567	483	84

Źródło: Rocznik statystyczne województwa podkarpackiego 2003

Przyrost naturalny mierzony liczbami bezwzględny wskazuje na duże wahania pomiędzy poszczególnymi gminami powiatu. Najwyższy wskaźnik posiada miasto i gmina Lubaczów (44), natomiast najniższe – ujemne – posiadają jednostki Oleszyce i Narol notujące odpowiednio (-6) i (-9).

Zbliżoną sytuację obserwujemy w przypadku przeliczenia powyżej omawianego wskaźnika na 1 000 mieszkańców.

Tabela 13. Ruch naturalny ludności powiatu lubaczowskiego w roku 2003 (na 1000 mieszkańców)

Gmina	Małżeństwa	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny
Cieszanów	5,83	11,66	9,63	2,03
Horyniec	3,81	11,24	7,22	4,01
Lubaczów	5,31	8,64	6,61	2,03
Narol	5,96	10,41	11,46	-1,05
Oleszyce	3,60	7,65	8,55	-0,90
Stary Dzików	5,19	13,19	9,09	4,11
Wielkie Oczy	7,31	9,33	9,07	0,25
Razem	5,28	9,81	8,36	1,45

Źródło: opracowanie własne

Niemal we wszystkich jednostkach zidentyfikowanych w granicach powiatu lubaczowskiego notuje się ujemne saldo migracji, a najwyższe przypada na gminę Stary Dzików (-11,9). Jedyne Narol posiada dodatni wskaźnik, który wynosi zaledwie 0,2.

Tabela 14. Saldo migracji ludności powiatu lubaczowskiego wg gmin w 2003 roku

Gmina	Napływ ludności	Odpływ ludności	Saldo migracji ogółem	Saldo migracji na 1000 mieszkańców
Cieszanów	63	145	-82	-11,1
Horyniec	41	69	-28	-5,6
Lubaczów	212	244	-32	-1,5
Narol	113	111	2	0,2
Oleszyce	101	110	-9	-1,3
Stary Dzików	28	83	-55	-11,9
Wielkie Oczy	23	51	-28	-6,9
Razem	581	813	-232	-3,9

Źródło: Rocznik statystyczne województwa podkarpackiego 2003

2.2.2. Zatrudnienie i bezrobocie

Rozważania na temat zatrudnienia i bezrobocia w badanych powiatach rozpocznie podanie informacji na temat liczby pracujących w gospodarce narodowej wg sekcji PKD. Dane te prezentuje poniższa tabela.

W liczbach bezwzględnych najwięcej pracujących w gospodarce narodowej obserwuje się w powiecie jarosławskim (17855), powiat lubaczowski natomiast zajmuje ostatnie miejsce (6980). Powiat leżajski i przeworski mieszczą się pomiędzy *widelkami* wyznaczonymi przez powyższe powiaty z wynikiem odpowiednio – 10233 i 10506.

Tabela 15. Pracujący w gospodarce narodowej wg sekcji PKD w 2003 roku. Powiaty.

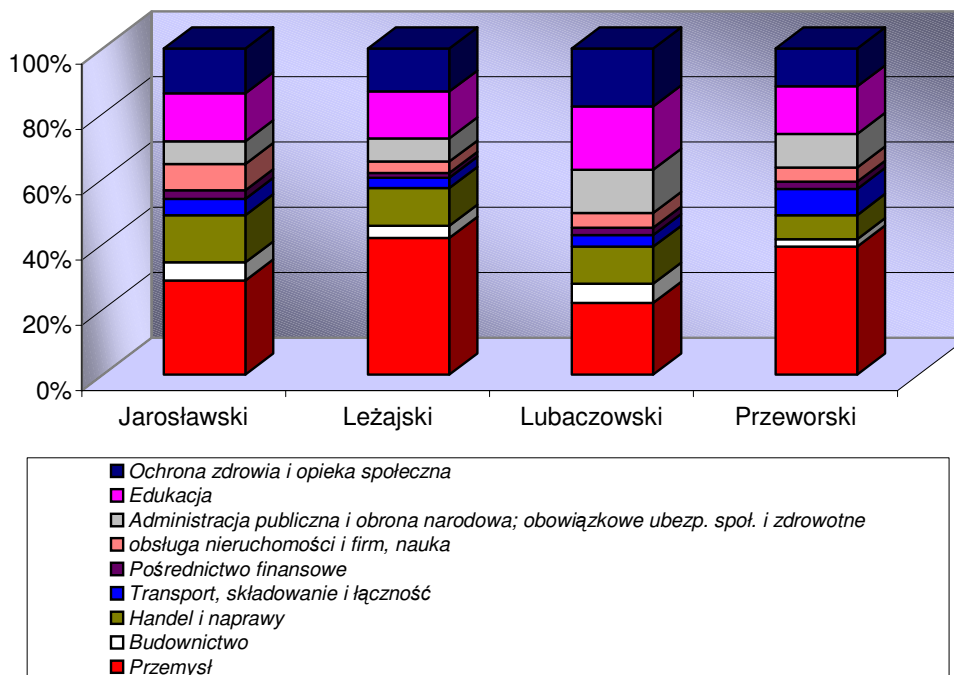
Powiaty	Ogółem	Przemysł	Budownictwo	Handel i naprawy	Transport, składowanie i łączność	Pośrednictwo finansowe	obsługa nieruchomości i firm, nauka	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpiecz. społ. i zdrowotne	Edukacja	Ochrona zdrowia i opieka społeczna
Jarosławski	17 855	4 959	953	2 493	858	458	1 375	1 200	2 529	2 361
Leżajski	10 233	4 134	378	1 132	313	143	345	707	1 418	1 304

Lubaczowski	6 980	1 409	376	729	231	144	285	852	1 249	1 134
Przeworski	10 506	3 930	229	740	800	218	441	1 027	1 461	1 165
Województwo	371 241	133 687	18 323	38 826	21 616	8 448	20 212	26 922	48 508	40 664

Źródło: www.stat.gov.pl/Podkarpacie 2003

Przeliczając liczbę pracujących w gospodarce narodowej do ogółu mieszkańców sytuacja wygląda nieco odmiennie. Na pierwszym miejscu występuje powiat leżajski (14,79%). Kolejno plasują się następujące powiaty: jarosławski (14,65%), przeworski (13,32%) i nadal na ostatnim miejscu powiat lubaczowski (12,07%).

Rysunek 5. Porównanie struktury zatrudnienia w powiatach wg sekcji PKD[%]

Źródło: opracowanie własne

Najwięcej zatrudnionych w powiecie lubaczowskim pracuje w przemyśle (20,18%), edukacji (17,89%) oraz edukacji (16,4%). Najmniej osób jest zatrudnionych w pośrednictwie finansowym (około 2%). Analogiczną sytuację obserwujemy w pozostałych, przyjętych do porównania powiatach.

Graficzne porównanie struktury zatrudnienia w wybranych powiatach powiatu lubaczowskiego zaprezentowano na powyższym rysunku.

Bardzo interesującymi informacjami są dane dotyczące przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w badanych powiatach. Dane te zestawiono poniżej.

Tabela 16. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w wybranych powiatach – stan na koniec 2002 roku

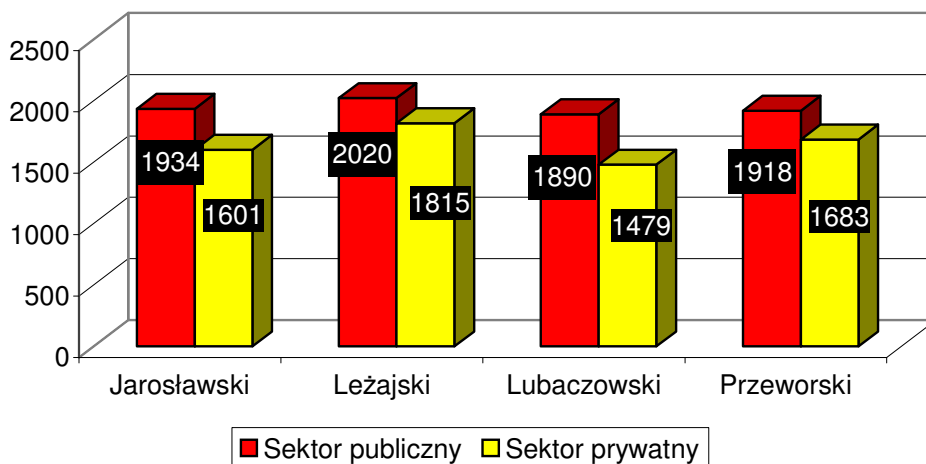
Powiat	Ogółem	Sektor publiczny	Sektor prywatny
Jarosławski	1 774	1 934	1 601
Leżajski	1 932	2 020	1 815
Lubaczowski	1 709	1 890	1 479

Przeworski	1 812	1 918	1 683
Województwo	1 875	2 026	1 713

Źródło: Rocznik statystyczne województwa podkarpackiego 2003

Uwaga: zestawienie nie obejmuje jednostek prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego. Dane dotyczą podmiotów gospodarczych zatrudniających pow. 9 osób oraz jednostek sfery budżetowej niezależnie od liczby osób.

Rysunek 6. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w wybranych powiatach w 2003 roku

Źródło: opracowanie własne

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w powiecie lubaczowskim rysuje się na poziomie najniższym w stosunku do innych jednostek poddanych obserwacji i wynosi 1709 zł. Wartość ta stanowi 91% przeciętnego wynagrodzenia otrzymywanego w województwie podkarpackim. Charakterystyczna cecha wszystkich jednostek terytorialnych poddanych analizie jest to, że zarobki w sektorze publicznym przewyższają zarobki sektora prywatnego. W przypadku powiatu lubaczowskiego wynagrodzenie w sektorze publicznym stanowi 93% przeciętnego wynagrodzenia w województwie w tym sektorze ale równocześnie jest nieco wyższe niż średnie wynagrodzenie w województwie ogółem.

Najbardziej newralgiczny punktem wszelkich dyskusji o prawidłowy kształt sfery społeczno – gospodarczej jest bezrobocie. Obecnie, na rynku pracy powiatu lubaczowskiego wskaźnik bezrobocia sięga poziomu 24,6%. Coraz silniejsze w ostatnim okresie procesy restrukturyzacyjne, prywatyzacja przedsiębiorstw, a przede wszystkim wygasanie okresów ochronnych dla zwalnianych pracowników powodują stały wzrost liczby bezrobotnych

zarówno w województwie jak i w powiecie. Wskaźnik utrzymuje się na bardzo wysokim poziomie także z powodu zmian w strukturze wiekowej ludności i wejścia na rynek pracy młodzieży z wyżu demograficznego. Trudna sytuacja finansowa przedsiębiorstw oraz pogarszająca się koniunktura powoduje dalszy spadek zatrudnienia zarówno w sektorze publicznym jak i firmach prywatnych.

Tabela 17. Charakterystyka bezrobocia w wybranych powiatach w 2003 roku (stan na 30 czerwca 2003)

Powiat	Bezrobotni ogółem	Stopa bezrobocia*	Bezrobotni zamieszkali na wsi	
			Ogółem	Procentowy udział zam. na wsi w ogólnej liczbie bezrobotnych
Jarosławski	11 445	22,1	7 168	62,6
Leżajski	6 605	32	4 936	74,7
Lubaczowski	6 137	24,6	4 029	65,7
Przeworski	6 558	18,9	4 817	73,5
Województwo	185 759	20,9	117 131	63,1

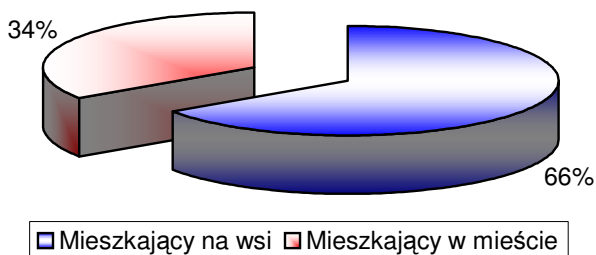
Źródło: www.wup-rzeszow.pl

Najwyższą stopę procentową odnotowano w powiatach leżajskim (32,0%), lubaczowskim (24,6%) i jarosławskim (29%). Są to wyniki bardzo wysokie zarówno w rozważaniach niniejszego opracowania jak i w województwie. Stopa bezrobocia dla województwa podkarpackiego wynosi 20,9%. Powyższe wyniki wskazują, że ta część województwa tkwi w obszarze stagnacji społeczno – gospodarczej i z pewnością są jedną z zasadniczych przesłanek rosnącej migracji wśród lokalnej ludności. W obecnej sytuacji jest właściwym, przeprowadzanie wszelkich działań w celu ograniczenia rosnącego bezrobocia, ponieważ wszelkie zmiany w tej dziedzinie – a zwłaszcza negatywne – budzą silne reakcje społeczne.

Badając strukturę bezrobocia, należy zwrócić uwagę na wskaźnik bezrobocia wśród mieszkańców wsi. W powiecie lubaczowskim poziom tego

wskaźnika jest umiarkowany (65,7%) i nieznacznie odbiega od wskaźnika wojewódzkiego (63,1%). Najniższy poziom notuje powiat jarosławski – 62,6%.

Rysunek 7. Struktura bezrobocia w powiecie lubaczowskim wg miejsca zamieszkania

Źródło: opracowanie własne

Tabela 18. Podział bezrobotnych wg miejsca zamieszkania w powiecie lubaczowskim – stan na dzień 30.04.2004

Wyszczególnienie	Ogółem		Z prawem do zasiłku	
	Razem	Kobiety	Razem	Kobiety
M. Lubaczów	1 128	555	240	103
M. Ciesznów	245	121	42	16
M. Oleszyce	379	189	105	33
M. Narol	264	131	56	25
G. Lubaczów	1033	468	202	65
G. Cieszanów	592	299	100	28
G. Oleszyce	408	178	79	22
G. Narol	565	268	93	35
G. Horyniec	552	251	118	32
G Stary Dzików	264	120	41	7
G Wielkie Oczy	403	168	68	20
Ogółem	5 834	2 743	1 144	396

Źródło: Dane z PUP w Lubaczowie

2.2.3. Podmioty i aktywność gospodarcza

W ostatnich latach znacznie wzrasta odsetek negatywnych prognoz koniunktury gospodarczej w regionie, zarówno w zakresie przemysłu jak i działalności handlowej. Mimo to stale rośnie ilość podmiotów gospodarczych rejestrowanych w rejestrze REGON.

Warto przyjrzeć się, jak kształtuje się rozkład istniejących podmiotów w gminach powiatu lubaczowskiego wg sektorów oraz form prawnych.

Dominującą formą organizacyjną przedsiębiorstw w powiecie lubaczowskim są jednoosobowe podmioty gospodarcze, które stanowią ponad 78% wszystkich działających podmiotów gospodarczych. W poszczególnych gminach wskaźnik ten osiąga od 74,35% w Oleszycach do 82,80% w gminie Stary Dzików. We wszystkich gminach dominują firmy z sektora prywatnego stanowiące 92,85% wszystkich podmiotów. Struktura podmiotów wyraźnie wskazuje na kierunek zmian na lokalnym rynku pracy w stronę odchodzenia od etatowego zatrudniania pracowników w stronę samozatrudnienia.

Tabela 19. Podmioty gospodarki narodowej w gminach powiatu lubaczowskiego zarejestrowane w rejestrze REGON, wg sektorów oraz wybranych form prawnych stan na koniec roku 2002

Gmina	Ogółem	SEKTOR		Przedsięb. państwowe	Spółdziel- nie	Spółki prawa handlowe go	Podmioty jednooso- bowe
		Publ.	Pryw.				
Cieszanów	215	15	200	0	2	6	161
Horyniec	182	12	170	0	4	4	142
Lubaczów	1 174	80	1 094	0	15	30	911
Narol	315	18	297	0	5	6	260
Oleszyce	308	29	279	0	3	6	229
Stary Dzików	157	13	144	0	3	0	130
Wielkie Oczy	96	8	88	0	1	0	76
Razem	2 447	175	2 272	0	33	52	1 909

Źródło: Bank Danych Regionalnych 2002, GUS

Tabela 20. Podmioty gospodarki narodowej w gminach powiatu lubaczowskiego zarejestrowane w rejestrze REGON, wg wybranych sekcji PKD – stan na koniec roku 2002

Gmina	Ogółem	W tym						
		Przemysł	Budownictwo	Handel i naprawy	Transport i gospodarka magazynowa	Obsługa nieruchomości i firm; nauka	Edukacja	Ochrona zdrowia i opieka społeczna
Cieszanów	146	18	17	76	10	17	8	11
Horyniec	118	12	21	62	5	13	5	14
Lubaczów	851	114	100	437	25	117	58	75
Narol	228	49	33	111	17	8	10	9
Oleszyce	223	27	21	95	38	22	20	10
Stary Dzików	110	12	15	57	11	8	7	2
Wielkie Oczy	73	17	9	34	4	5	4	1
Razem	1749	249	216	872	110	190	112	122

Źródło: Rocznik statystyczne województwa podkarpackiego 2003

W poszczególnych gminach powiatu struktura podmiotów gospodarczych ze względu na wybrane sekcje PKD jest zbliżona. Dominująca jest sekcja *Handel i Naprawy*, która ogółem obejmuje od blisko 50% działających podmiotów. Najwięcej firm z tej sekcji występuje w Lubaczowie (437 jednostek), najmniej w gminie Wielkie Oczy (jedynie 34 podmiotów). Druga dominująca sekcja PKD to *Przemysł* obejmujące od 10,17% podmiotów w gminie Horyniec, do 23,29% w gminie Wielkie Oczy. Ogółem ta sekcja stanowi ponad 14% wszystkich podmiotów w powiecie.

Szczegółowe rozbitcie ilości podmiotów gospodarczych w porównywanych powiatach na wszystkie sekcje PKD zawiera kolejna tabela.

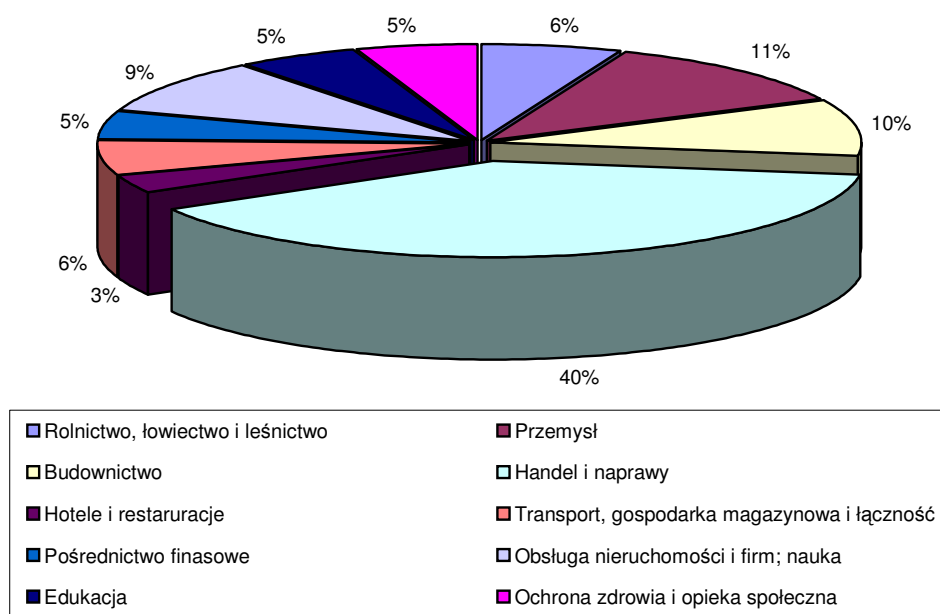
Tabela 21. Podmioty gospodarki narodowej w wybranych powiatach wg sekcji PKD w 2003 roku

Sekcja PKD	Województwo ogółem	Powiat jarosławski	Powiat leżajski	Powiat lubaczowski	Powiat przeworski
Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	4 057	186	72	139	60
Przemysł	15 404	663	464	255	390

Budownictwo	13 806	746	427	215	364
Handel i naprawy	49 035	3 335	1 162	873	1 348
Hotele i restauracje	4 016	165	103	73	90
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	10 383	573	267	126	267
Pośrednictwo finansowe	4 498	283	109	109	135
Obsługa nieruchomości i firm; nauka	18 101	838	370	203	200
Edukacja	4 201	221	108	117	136
Ochrona zdrowia i opieka społeczna	5 836	269	148	116	173
OGÓLEM	140 221	7 746	3 538	2 499	3 617

Źródło: Rocznik statystyczne województwa podkarpackiego 2003

Rysunek 8. Struktura podmiotów gospodarczych powiatu lubaczowskiego wg wybranych sekcji PKD w 2003 roku

Źródło: opracowanie własne

Inwestycje są podstawowym czynnikiem rozwoju gospodarczego i decydują one o przyszłości i pomyślności społeczności lokalnych. Brak inwestycji na danym terytorium doprowadza do stagnacji życia społeczno - gospodarczego w określonej jednostce samorządu terytorialnego, a w dalszej kolejności do jej cofania się. Stąd też, pożytki płynące z realizowanych i odpowiednio uzasadnionych inwestycji powinny być zrozumiałe i oczywiste.

Dotyczy to zarówno inwestycji komunalnych jak i tych podejmowanych przez prywatnych przedsiębiorców.

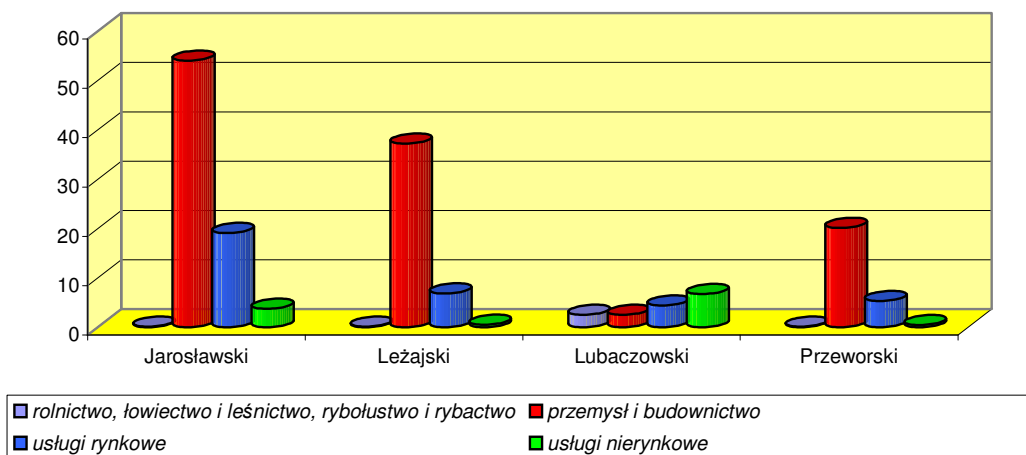
Nakłady inwestycyjne ogółem z ostatniego okresu stawiają – niestety - powiat lubaczowski na ostatnim miejscu wśród porównywanych w niniejszej analizie powiatów. W roku 2002 poziom tych inwestycji liczony łącznie dla przedsiębiorstw zatrudniających powyżej 9 osób osiągnął 16,1 mln zł. Żaden z badanych powiatów nie osiągnął średniej wojewódzkiej w tym zakresie – 69,2 mln zł.

Tabela 22. Nakłady inwestycyjne podmiotów gospodarczych w powiatach wg wybranych sekcji PKD w roku 2003 [tys. zł.]

Powiaty	Ogółem	w tym			
		rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo, rybołówstwo i rybactwo	przemysł i budownictwo	usługi rynkowe	usługi nierynkowe
		w mln zł			
Jarosławski	76,9	0,1	54	19,1	3,7
Leżajski	44,6	0,1	37,2	6,8	0,5
Lubaczowski	16,1	2,5	2,5	4,4	6,7
Przeworski	25,9	0,1	20,1	5,3	0,4
Województwo	2019,4	13,3	1376,7	522,8	106,6

Źródło: Rocznik statystyczne województwa podkarpackiego 2003
 Dane dotyczą tylko podmiotów gospodarczych zatrudniających pow. 9 osób.

Rysunek 9. Struktura nakładów inwestycyjnych podmiotów gospodarczych w wybranych powiatach w 2003 roku w mln zł

Źródło: opracowanie własne

Najwyższy poziom inwestycji w powiecie lubaczowskim notuje się w usługach nierynkowych, zainwestowano tam 41,6% wszystkich środków przeznaczonych na ten cel, następnie w sekcji usługach rynkowych – 27,3%, przemysł i budownictwo 15,6% i w rolnictwie – 15,5%.

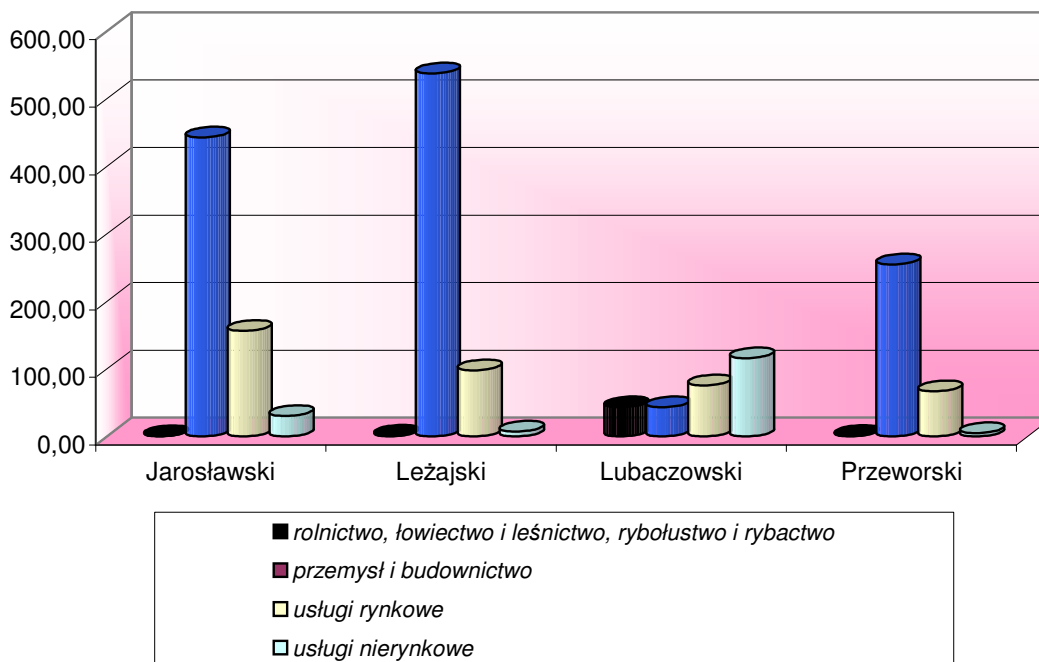
Przeliczenie nakładów inwestycyjnych na 1 mieszkańca przedstawia się następująco:

Tabela 23. Nakłady inwestycyjne podmiotów gospodarczych w powiatach wg wybranych sekcji PKD w roku 2003 [w zł. na 1 mieszkańca]

Powiaty	Ogółem	w tym			
		rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo, rybołówstwo i rybactwo	przemysł i budownictwo	usługi rynkowe	usługi nierynkowe
w mln zł					
Jarosławski	76,9	0,1	54	19,1	3,7
Leżajski	44,6	0,1	37,2	6,8	0,5
Lubaczowski	16,1	2,5	2,5	4,4	6,7
Przeworski	25,9	0,1	20,1	5,3	0,4
Województwo	2 019,4	13,3	1 376,7	522,8	106,6

Źródło: Rocznik statystyczne województwa podkarpackiego 2003
Dane dotyczą tylko podmiotów gospodarczych zatrudniających pow. 9 osób

Rysunek 10. Struktura nakładów inwestycyjnych podmiotów gospodarczych w wybranych powiatach w 2003 roku per capita

Źródło: opracowanie własne

Przeliczając wydatki inwestycyjne na 1 mieszkańca nie można oczekiwać większych zmian w kolejności powiatów. I tak: najlepiej wypada powiat leżajski – 644,81 zł na 1 mieszkańca, w dalszej kolejności powiat jarosławski – 630,78 zł, powiat przeworski 328,38 zł i powiat lubaczowski 278,51 zł na 1 mieszkańca. Tak słabe dane nie dają podstawy do optymizmu. Nakłady inwestycyjne podmiotów gospodarczych świadczą bowiem z jednej strony o zasobności działających na danym terenie podmiotów gospodarczych, z drugiej zaś o odpowiedniej atmosferze do prowadzenia działalności w powiecie. W powiecie lubaczowskim nakłady inwestycyjne są znacznie ponad dwukrotnie niższe niż w powiecie leżajskim.

Tak spore rozbieżności pomiędzy nakładami inwestycyjnymi w poszczególnych powiatach są bardziej widoczne na powyższym rysunku.

2.2.4. Rolnictwo

Charakterystykę powiatu oraz gmin wchodzących w jego skład wskazujących na rolniczy charakter przedstawiono na początku niniejszego opracowania.

Należy przypomnieć jednak, że powiat lubaczowski zajmuje północno – wschodnią część województwa podkarpackiego. Jego obszar to tereny równinne o wyjątkowej malowniczości (doliny rzeczne, stawy, zagajniki, wąwozy i jary oraz enklawy stepowej roślinności). Znaczną część obszaru powiatu lubaczowskiego zajmują grunty orne

Użytkowanie gruntów w badanych powiatach przedstawia następująca tabela.

Tabela 24. Użytkowanie gruntów w wybranych powiatach w 2003 roku

Powiaty	Powierzchnia ogółem	W tym						
		Użytki rolne					Lasy i grunty leśne	Pozostałe grunty
		Razem	Grunty orne	Sady	Łąki	Pastwiska		
W hektarach								
Jarosławski	64 901	59 463	48 689	645	7649	2 479	984	4 455
Leżajski	17 600	14274	6 911	42	4 257	3 065	1 810	1 515
Lubaczowski	50 390	44 403	32 890	103	9 756	1 653	2 986	3 001
Przeworski	42692	38 816	29997	795	6 527	1 496	1 108	2 768
Województwo	968779	807 888	572 526	9 353	161 303	64 706	93 097	67 794

Źródło: Powiaty w Polsce 2003

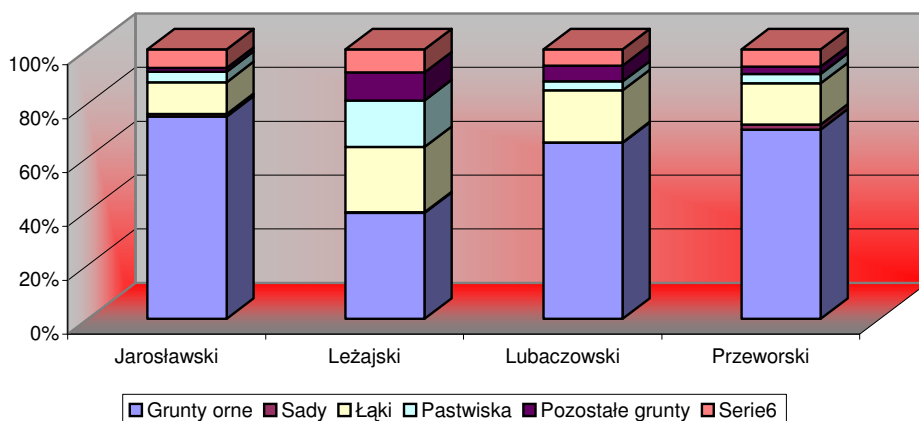
Użytki rolne w powiecie lubaczowskim stanowią blisko 88,12% ogółu powierzchni powiatu. Większy udział tych terenów obserwuje się w powiatach jarosławskim i przeworskim – odpowiednio 91,62% i 90,92

Wśród użytków rolnych w badanych powiatach gruntów rolnych jest stosunkowo najmniej w powiecie leżajskim. Natomiast jeśli chodzi o sady i łąki, udział tych terenów w ogólnej powierzchni użytków rolnych jest w tej jednostce na wyższym poziomie.

Jeśli chodzi o lasy i grunty leśne to w powiecie lubaczowskim stanowią one blisko 6% ogólnej powierzchni powiatu. Bardzo nikłą część powierzchni powiatu zajmują tereny leśne w powiecie jarosławskim – około 1,52%.

Graficznie te zależności przedstawia poniższy rysunek.

Rysunek 11. Struktura użytkowania gruntów w wybranych powiatach w 2002 roku.

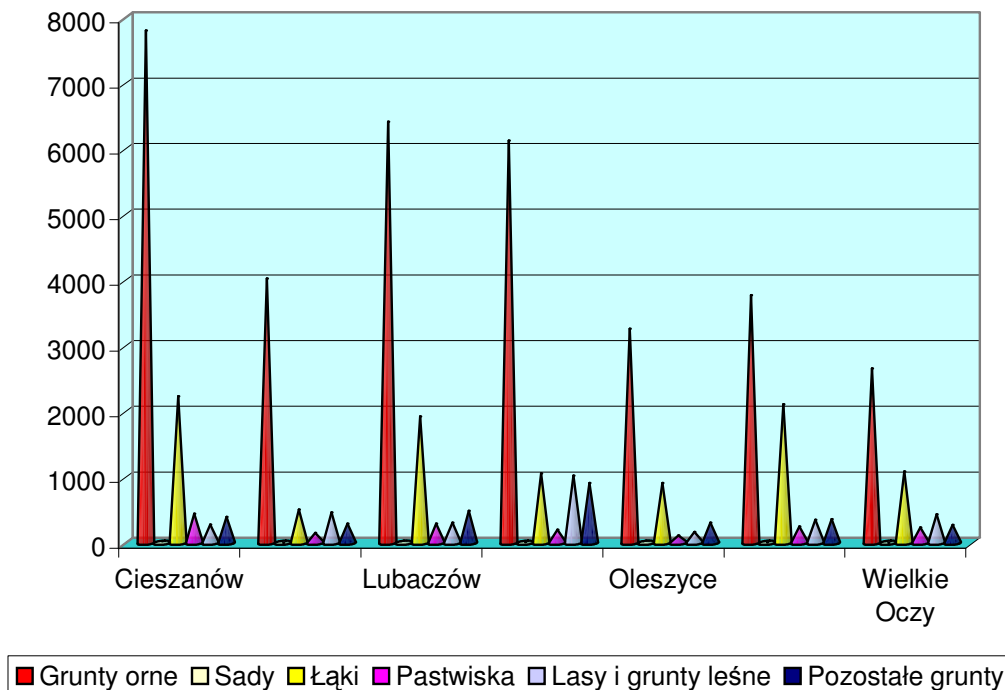
Znając już strukturę użytków rolnych w powiecie lubaczowskim, warto zapoznać się z jej wewnętrzną strukturą w ramach gmin tegoż powiatu.

Tabela 25. Użytki rolne w gminach powiatu lubaczowskiego w 2003 roku [ha]

Gmina	Powierzchnia ogółem	Użytki rolne						Lasy i grunty leśne	Pozostałe grunty
		Ogółem	Grunty orne		Sady	Łąki	Pastwiska		
			razem	w tym odłogi i ugory					
Cieszanów	11 174	10 498	7 802	1 223	23	2 231	443	282	394
Horyniec	5 451	4 691	4 028	1 129	1	509	153	464	296
Lubaczów	9 462	8 667	6 415	1 387	31	1 926	294	309	486
Narol	9 332	7 394	6 126	1 016	12	1 059	198	1 024	913
Oleszyce	4 797	4 322	3 264	453	34	913	112	167	308
Stary Dzików	6 847	6 134	3 771	136	4	2 111	248	350	363
Wielkie Oczy	4 687	3 982	2 659	735	3	1 088	233	434	271
Razem	51 750	45 688	34 065	6 106	108	9 835	1 680	3 031	3 031

Źródło: www.wup-rzeszow.pl/ Podkarpacie 2003

Rysunek 12. Struktura użytków rolnych i lasów w gminach powiatu lubaczowskiego w 2002 roku

Źródło: opracowanie własne

Struktura zagospodarowania użytków rolnych w poszczególnych gminach powiatu jest silnie związana z klasami bonitacyjnym ziem na tych obszarach. Jak wynika z tabeli największy udział mają grunty orne. Potwierdza to rolniczy charakter tych terenów.

Lepsze rozeznanie się w strukturze użytków rolnych daje powyższy rysunek.

2.2.5. Turystyka

W ramach turystyki analizie poddane zostaną następujące wielkości:

- liczba obiektów i miejsc noclegowych,
- wykorzystanie miejsc noclegowych, także przez turystów zagranicznych,
- wskaźniki obrazujące sieć obiektów noclegowych wpływających na ocenę atrakcyjności powiatu pod względem turystyki.

Bazę noclegową w powiecie obrazuje poniższa tabela.

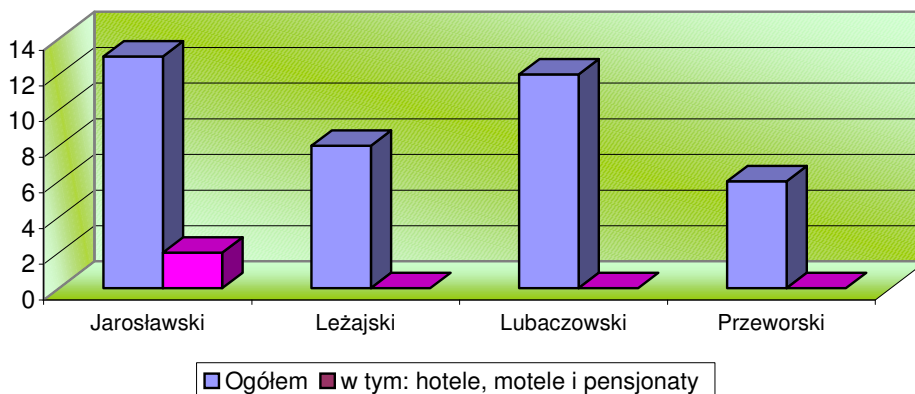
Tabela 26. Baza noclegowa w powiatach w 2003 r

Powiat	Obiekty		Miejsca noclegowe	
	Ogółem	w tym: hotele, motele i pensjonaty	Ogółem	w tym: hotele, motele i pensjonaty
Jarosławski	13	2	606	89
Leżajski	8	-	281	-
Lubaczowski	12	-	412	-
Przeworski	6	-	443	-
Województwo	326	59	23047	3765

Źródło: Rocznik statystyczne województwa podkarpackiego 2003

W porównaniu z analizowanymi powiatami województwa świętokrzyskiego powiat lubaczowski cechuje się posiadaniem 12 obiektów turystycznych co daje mu drugie miejsce wśród badanych powiatów. 13 obiektów posiada powiat jarosławski, 8 leżajski, natomiast powiat przeworski może poszczycić się 8 obiektami. Należy jednak zauważyć, że w powiat lubaczowski nie posiada zbyt dużo miejsc noclegowych (412), jak mogło by się wydawać ze struktury ilości obiektów noclegowych. Pod tym względem powiat ustępuje powiatowi jarosławskiemu, w którym zidentyfikowano 606 takich miejsc oraz powiatowi przeworskiemu gdzie znajduje się 443 miejsc noclegowych. Strukturę obiektów noclegowych w powiecie lubaczowskim przedstawiono poniżej.

Rysunek 13. Liczba obiektów noclegowych w badanych powiatach w 2002 r.

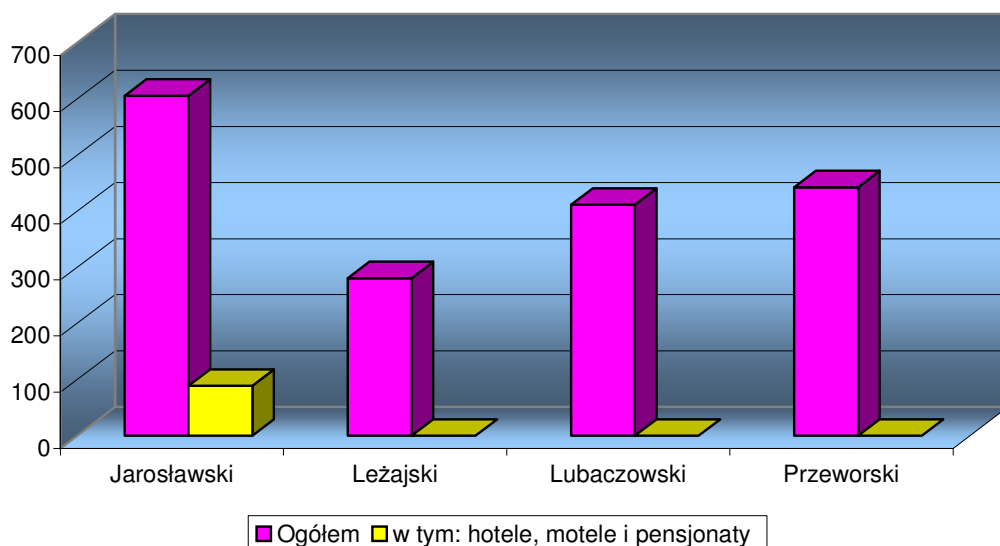
Źródło: opracowanie własne

Powyższy rysunek obrazuje jakie rozbieżności są pomiędzy badanymi powiatami. Najwięcej hoteli, moteli i pensjonatów znajduje się w powiecie jarosławskim, a na temat pozostałych powiatów w badanym przedmiocie nie ma informacji. Biorąc jednak pod uwagę liczbę miejsc noclegowych można dojść do wniosku, że obiekty te są średniej wielkości i wyposażone w małą ilość miejsc noclegowych.

Posiadanie przez powiat walorów uzdrowiskowych powinno przyciągać prócz kuracjuszy także turystów. Posiadanie takich walorów, powinno być wykorzystane przez powiat poprzez wzmacnianie potencjału turystycznego i rozbudowę bazy turystycznej, która przyciągnęłaby turystów na jego teren. Wzmocnienie tego potencjału mogłoby pociągnąć za sobą wzrost zatrudnienia w turystyce, powstawanie małych firm zajmujących się obsługą ruchu turystycznego, co prowadziłoby do kolejnego zmniejszenia bezrobocia w powiecie.

Wspomniana baza noclegowa, nie przekłada się w powiecie lubaczowskim na odpowiednią ilość miejsc noclegowych. Widać to na poniższym rysunku.

Rysunek 14. Liczba miejsc noclegowych w 2002 r.

Źródło: opracowanie własne

Inną niezwykle ważną kwestią jest wykorzystanie już istniejącej bazy noclegowej.

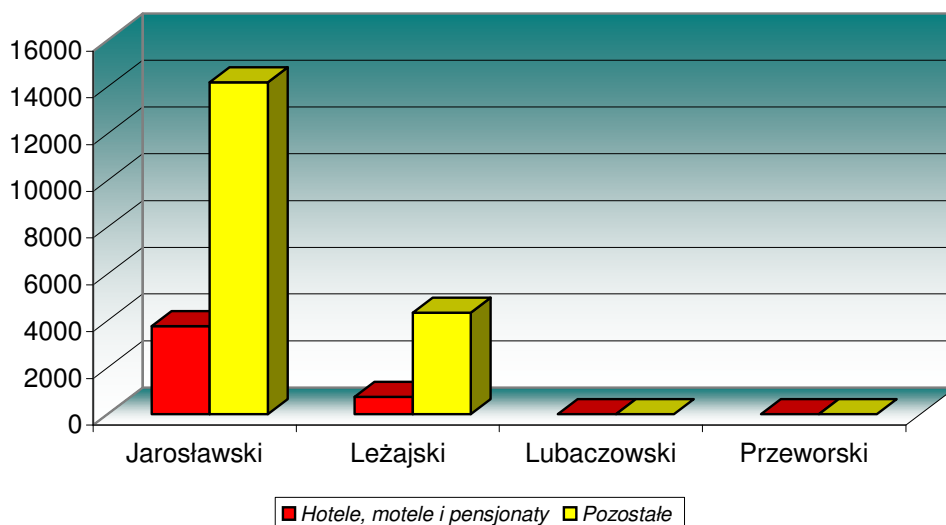
Tabela 27. Korzystający z noclegów w obiektach noclegowych turystyki.

Powiat	Korzystający z noclegów		Udzielone noclegi	
	Ogółem	w tym: hotele, motele i pensjonaty	Ogółem	w tym: hotele, motele i pensjonaty
Jarosławski	17 929	3 752	38 079	5 427
Leżajski	5 051	724	17 116	1 131
Lubaczowski	2 651	-	13 110	-
Przeworski	9 123	-	14 609	-
Województwo	52 5411	194 328	1 307 015	331 185

Źródło: Rocznik statystyczne województwa podkarpackiego 2003

Daje się zauważyć że mimo zajmowanego drugiego miejsca pod względem ilości obiektów noclegowych powiat przyciąga na swe tereny najmniejszą liczbę turystów wśród wszystkich badanych powiatów.

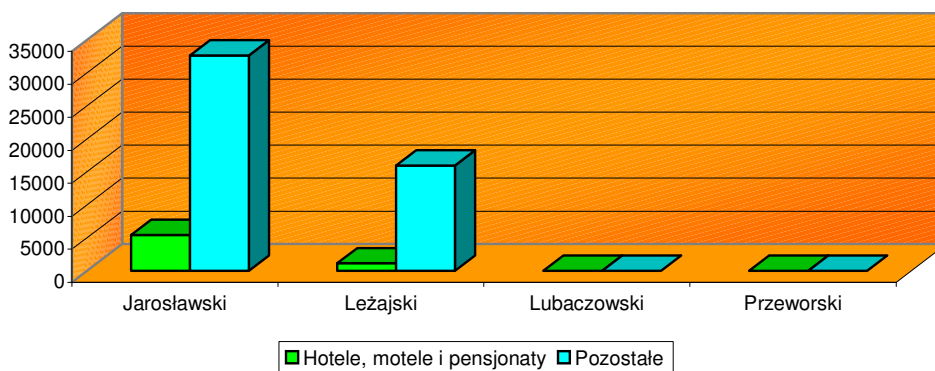
Rysunek 15. Liczba korzystających z noclegu w badanych powiatach w 2002 roku

Źródło: opracowanie własne

Pośród badanych powiatów, najlepszy wynik jeżeli chodzi o liczbę korzystających z noclegów notuje powiat jarosławski i jest to 17 929 osób. Następne miejsce zajmuje powiat przeworski z wynikiem 9 123 osobami oraz powiat leżajski – 5 051 osób. Powiat lubaczowski, jak już wspomniano zajmuje ostatnie miejsce z wynikiem 2 651 osób.

Rysunek 16. Udzielone noclegi w badanych powiatach w 2002 roku

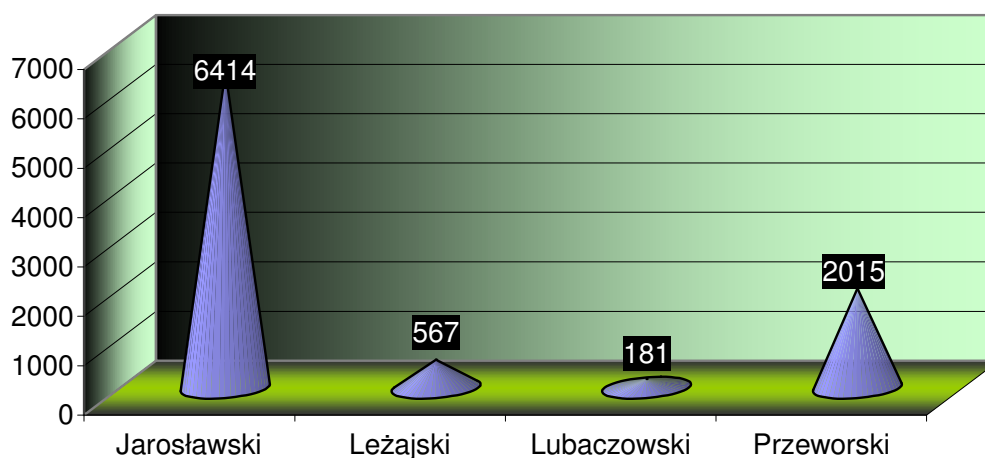
Źródło: opracowanie własne

Wykorzystanie bazy noclegowej liczone w liczbach udzielonych noclegów stawia powiat lubaczowski ponownie w negatywnym świetle. Udzielił on ok. 13 110 noclegów. Ciekawą kwestią jest liczba gości zagranicznych spędzających wolny czas na terenie powiatu. Odpowiednie dane liczbowe prezentuje następny rysunek.

Mimo dobrze rozbudowanej bazy turystycznej powiat lubaczowski przyciąga mało gości zagranicznych. Zajmuje on ostatnie miejsce wśród porównywanych powiatów z wynikiem 181 osób i jest to zaledwie 0,2% wszystkich gości zagranicznych przebywających w granicach województwa. Najwyższy wynik notuje powiat jarosławski – 6 414 osób.

Jednakże należy zaznaczyć fakt, że ponad 50% turystów zagranicznych nocujących w województwie podkarpackim stanowią Ukraińcy, którzy są „przejazdem” z/do Ukrainy. Taki argument może wpłynąć na zniekształcenie wyników. Dlatego niezbędna okazuje się głębsza analiza problemu, m.in. na jak długo pozostają turyści w danym powiecie?

Rysunek 17. Turyści zagraniczni korzystający z obiektów noclegowych turystyki w 2002 roku.

Źródło: opracowanie własne

Dla uzupełnienia analizy podano poniżej współczynniki wykorzystania bazy turystycznej w powiatach.

Tabela 28. Struktura wykorzystania bazy noclegowej w powiatach w 2003 roku

Powiaty	Ilość km ² na obiekt	Ilość miejsc na obiekt	Udział korzystających w liczbie mieszkańców	ilość korzystających na 1 miejsce	ilość korzystających na 1 obiekt	ilość noclegów na 1 korzystającego
Jarosławski	79,15	46,62	14,71	29,59	1 379,15	2,12
Leżajski	72,88	35,13	7,30	17,98	631,38	3,39
Lubaczowski	109,00	34,33	4,59	6,43	220,92	4,95

Przeworski	116,33	73,83	11,57	20,59	1 520,50	1,60
Województwo	54,99	70,70	24,96	22,80	1 611,69	2,49

Źródło: opracowanie własne

Widać tu że powiat lubaczowski posiada niedużą ilość obiektów i ich gęstość występowania na terenie powiatu jest niska zarówno w stosunku do badanych powiatów jak i do średniej wojewódzkiej. Mała ilość miejsc noclegowych winna przekładać się z kolei na większy współczynnik wykorzystania 1 miejsca noclegowego w porównaniu z innymi powiatami. Ale jak wygląda z obserwacji tak nie jest. Natomiast najwyższy poziom w niniejszej analizie ma również współczynnik określający ilość noclegów przypadający na 1 korzystającego. Mówi on, że powiat lubaczowski potrafi najdłużej zatrzymać odwiedzającego na swym terenie. Jest to wynik najwyższy wśród zarówno powiatów jak i na tle województwa. Potwierdzają się zatem przypuszczenia, że wysokie wyniki pozostałych powiatów w zakresie turystyki są determinowane przez obcokrajowców tylko przejeżdżających przez ich teren. Natomiast powiat w powiecie lubaczowskim mamy do czynienia z turystami spędzającymi blisko 5 dni na terenie powiatu – swoistego rodzaju *urlopowiczami*. Jest to zjawisko jak najbardziej pozytywne.

Powiat lubaczowski posiada bogate walory turystyczne. Są one tematem rozważań na początku tegoż opracowania. Można je odnaleźć w charakterystyce powiatu i jego gmin. Walory te powinno się lepiej wykorzystywać i dlatego uważa się, że promowanie w kraju i zagranicą tego rejonu województwa podkarpackiego powinno być sprawą priorytetową. Duża ilość turystów to dodatkowe miejsca pracy i bogatsze społeczeństwo. Widzi się zatem konieczność wzmożonych wysiłków na rzecz reklamy oraz organizowaniu licznych, cyklicznych imprez przyciągających gości na teren powiatu lubaczowskiego.

Coraz częściej powiat lubaczowski jest utożsamiany w powiatem agroturystycznym. Budowa takiego wizerunku to efekt zabiegów samorządów gmin powiatu, którzy w takim kierunku promocji upatrują szansę na rozwój

subregionu. Nie ulega wątpliwości, że położenie powiatu, jego wyjątkowe walory to ważny atut w budowaniu takiego wizerunku.

Tabela 29. Liczba podróży turystycznych mieszkańców Polski w latach 1994-2002 i prognozy do 2006 roku (w mln)

Rok	Długie podróże (co najmniej 5 dni) ³	Krótkie podróże (2-4 dni)	Łączna liczba podróży krajowych	Liczba podróży zagranicznych (przekroczenia granicy)	Liczba turystycznych podróży zagranicznych (min. 1 nocleg)
1994	15,7	43,4	59,1	34,3	b. d
1995	22,9	43,6	66,5	36,4	b. d
1996	21,3	54,0	75,3	44,7	9,0
1997	25,9	60,7	86,7	48,6	9,5
1998	25,1	56,4	82,5	49,3	7,6
1999	25,2	65,6	90,8	55,5	7,5
2000	19,2	44,7	63,9	56,7	9,6
2001	17,4	36,4	53,8	53,1	7,7
2002	18,0	36,2	54,2	45,0	8,4
2003	19	39	58	50,9	8,8
2004	19	41	60	53,3	9,2
2005	20	42	62	55,9	9,6
2006	21	44	65	58,3	10,0
Średnie tempo zmian w okresach:					
94-99	9,9%	8,6%	9,0%	10,1%	
94-02	1,7%	-2,2%	-1,1%	3,5%	-1,1%*
03-06	5,0%	4,1%	3,9%	4,0%	1,9%

Źródło: oszacowania i prognozy Instytutu Turystyki w Warszawie

*średnie tempo zmian dla okresu 1996-2002

Instytut Turystyki w Warszawie prognozuje wzrost liczby podróży krajowych zarówno długookresowych i krótkookresowych. Tendencje wzrostowe dotyczyć będą również aktywności Polaków w uczestnictwie w wyjazdach. Liczba uczestników będzie systematycznie rosła.

Według prognoz dynamika wzrostu ruchu krajowego w latach 2003 – 2006 wynosić będzie 3,9%. Zwiększy się również liczba wyjazdów w celach wypoczynkowych, które dominować będą jako główny cel wyjazdów. Tendencje wzrostowe dotyczyć będą rozwoju turystyki aktywnej. W dalszym ciągu ważną rolę pełnić będzie turystyka poznawcza. Szczególną rolę przypisać należy turystyce uzdrowiskowej, której rola z racji struktury demograficznej w Polsce będzie rosła. Jej rola będzie rosła również na skutek wzrostu zainteresowania tą formą zdrowego wypoczynku, który obserwowalny jest w krajach Europy Zachodniej. W momencie stania się przez nasz kraj pełnoprawnym członkiem UE, zakłada się, że turyści europejscy będą mogli refundować pobyt w polskich kurortach ze źródeł finansowych ubezpieczeń zdrowotnych swoich krajów. Korzystną tendencją dotyczącą przyjazdów turystów z regionu Europy Wschodniej jest zmiana struktury tych przyjazdów. Przewidywany jest znaczący rozwój agroturystyki, która będzie pełniła rolę komplementarną do głównych funkcji turystycznych. W dobie rozwoju cywilizacji oraz jej globalizacja powodują że współczesny człowiek szuka bezpośredniego kontaktu z naturą i kulturą ludową. Z tegoż też względu jednym z dynamicznie rozwijających się kierunków turystyki jest agroturystyka. Jej rozwój idzie w parze ze wzrostem konieczności poszukiwania przez mieszkańców terenów wiejskich dodatkowych źródeł dochodu. Położenie powiatu predysponuje jego obszary do intensywnego rozwoju agroturystyki. Wiejski charakter gospodarki lokalnej, korzystne warunki przyrodnicze, bogata kultura oraz stosunkowo dobrze rozbudowana baza noclegowa sprzyjają rozwojowi szeroko pojętej turystyki wiejskiej.

Szczególna rola w rozwoju turystycznym powiatu winna zostać przypisana informacji turystycznej, stanowiącej istotny składnik kanału dystrybucji. W przepływie informacji wzrasta znaczenie narzędzi

elektronicznych – aktywnymi turystami staje się powoli pokolenie wychowane w dobie komputera i internetu.

Wykazane tendencje pozwalają z optymizmem spojrzeć na perspektywy rozwoju turystyki w powiecie i jej rosnącej roli w gospodarce lokalnej.

Istotną rolą turystyki jest jej duży wpływ na lokalny rozwój przedsiębiorczości. Dotyczy to w szczególności regionów w których inne dziedziny gospodarki są słabo rozwinięte. Rozwój rynku turystycznego niesie za sobą rozwój sektora usług, przede wszystkim bazy noclegowej, gastronomii oraz biur podróży. Ma on również znaczący wpływ na rozwój lokalnych produktów, co z kolei wpływa stymulująco na rozwój lokalnej gospodarki w danym regionie.

2.2.6. Ochrona Zdrowia

System ochrony zdrowia w powiecie lubaczowskim na tle pozostałych porównywanych powiatów może być oceniany w kontekście dostępności dla pacjentów jako dobra. Poza zakres niniejszego opracowania wykracza analiza jakościowa usług związanych z ochroną zdrowia oraz z zarządzaniem służbą zdrowia w powiecie.

W ujęciu ilościowym, publiczna służba zdrowia powiatu lubaczowskiego zajmuje drugie miejsce w zakresie ilości lekarzy na 10.000 mieszkańców, gdzie wskaźnik wynosi 16,3 oraz pierwsze w ilości stomatologów na 10.000 mieszkańców, wskaźnik odpowiednio wynosi 3,5. Wskaźnik ten przekracza średnią dla całego województwa, który wynosi 3,1. Natomiast w zakresie ilości pielęgniarek przeliczonych na 10 000 mieszkańców powiat lubaczowski zajmuje ostatnie miejsce z wynikiem 38,2 co odstaje na blisko 10 punktów od średniej wojewódzkiej.

Tabela 30. Personel medyczny i jego dostępność dla pacjentów w wybranych powiatach w 2003 roku

Powiaty	lekarze	dentyści	pielęgniarki	lekarze	dentyści	Pielęgniarki	w km ² powierzchni na		
	w liczbach bezwzględnych			personel na 10.000 mieszk.			lekarza	dentystę	pielęgniarkę

Jarosławski	178	15	595	14,6	1,2	48,8	5,8	68,6	1,7
Leżajski	131	14	359	18,9	2,0	51,9	4,5	41,6	1,6
Lubaczowski	94	20	221	16,3	3,5	38,2	13,9	65,4	5,9
Przeworski	113	15	379	14,3	1,9	48,1	6,2	46,5	1,8
Województwo	3 902	655	10 185	18,5	3,1	48,4	4,6	27,4	1,8

Źródło: Rocznik statystyczne województwa podkarpackiego 2003

Powyższe wyniki nabierają tracą na znaczeniu, gdy personel medyczny zostanie przedstawiony w kontekście powierzchni jaką średnio musi obsłużyć. I tak na 1 lekarza w powiecie lubaczowskim przypada blisko 14 km² i jest to wynik zdecydowanie najgorszy spośród badanych jednostek. Również sytuacja pielęgniarek charakteryzuje się złymi wynikami. Przeciętnie, pielęgniarka ma pod swoją opieką blisko 6 km² co jest wynikiem rażąco wysokim.

Tabela 31. Ilość łóżek szpitalnych cywilnej służby zdrowia oraz ich wykorzystanie w wybranych powiatach w 2003 roku

Powiaty	Liczba szpitali	Łóżka w szpitalach ogólnych	
		w liczbach bezwzględnych	na 10.000 ludności
Jarosławski	1	360	29,53
Leżajski	1	369	53,35
Lubaczowski	1	143	24,74
Przeworski	1	334	42,35
Województwo	25	8 811	41,86

Źródło: Rocznik statystyczne województwa podkarpackiego 2003

Ilość łóżek szpitalnych przypadających na 10.000 ludności kształtuje się na najniższym poziomie i wynosi 24,74. Jest on niższy zarówno od wielkości tego wskaźnika w innych badanych powiatach, jak i od średniej dla całego województwa podkarpackiego (41,86).

W obecnym okresie intensywnych zmian w całym systemie zdrowotnym naszego kraju, spodziewamy się dynamicznych zmian prezentowanych tutaj wskaźników w kierunku bardziej ekonomicznego

wykorzystania posiadanych przez służbę zdrowia zasobów. Zaowocuje to zapewne dla pacjentów spadkiem średnich wskaźników dostępności do poszczególnych usług ale dla zrównoważenia tego zjawiska, również poprawą organizacji i funkcjonowania ograniczanych zasobów, a przez to także obniżkę kosztów funkcjonowania służby zdrowia w powiecie.

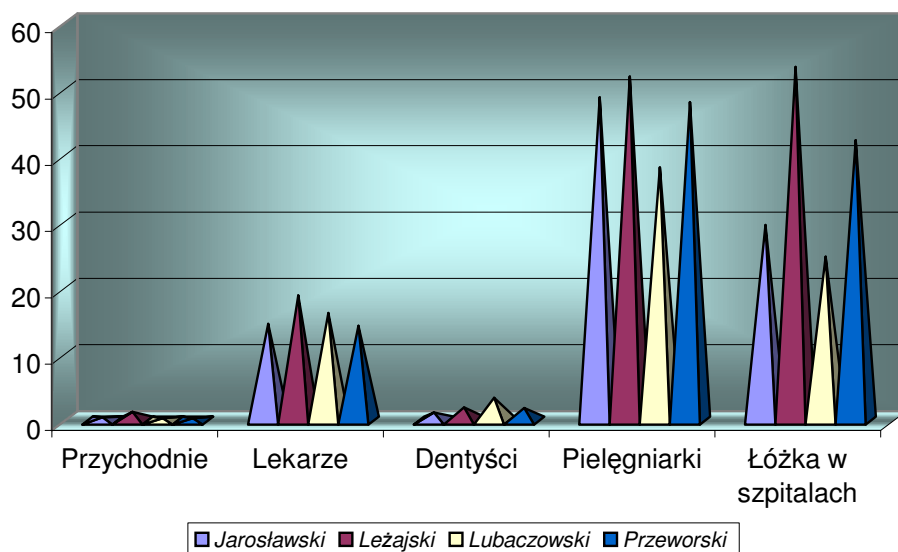
Tabela 32. Ilość zakładów ambulatoryjnej opieki zdrowotnej oraz ich wykorzystanie w wybranych powiatach w 2003 roku

Powiaty	Przychodnie			Ośrodki zdrowia		
	ogółem	na 10.000 ludności	w km ² powierzchni na 1 przychodnię	ogółem	na 10.000 ludności	w km ² powierzchni na 1 ośrodek
Jarosławski	6	0,49	171,50	13	126,34	79,15
Leżajski	9	1,30	64,78	7	120,07	83,29
Lubaczowski	2	0,35	654,00	-	-	-
Przeworski	3	0,38	232,67	19	272,21	36,74
Województwo	221	1,05	81,11	248	138,35	72,28

Źródło: Powiaty w Polsce 2003, GUS

Poza szpitalami, powiat lubaczowski dysponuje także niezbyt szeroką infrastrukturą zakładów ambulatoryjnej opieki zdrowotnej i przychodni. W przeliczeniu na powierzchnię porównywanych powiatów oraz na 10.000 mieszkańców, biorąc pod uwagę przychodnie i ośrodki zdrowia, powiat lubaczowski zajmuje ostatnie miejsce.

Rysunek 18. Porównanie powiatów pod względem dostępu do wybranych usług ochrony zdrowia na 10.000 ludności w 2002 roku.

Źródło: opracowanie własne

Odrębnej analizy wymaga zagadnienie, czy taka rozbudowana infrastruktura nie stanowi zbyt dużego obciążenia dla organów założycielskich poszczególnych placówek oraz dla całego regionu i czy jest właściwie i efektywnie wykorzystywana. Graficznie sytuacja przedstawia powyższy wykres.

Tabela 33. Ilość czynnych aptek w wybranych powiatach w 2003 roku

Powiaty	Apteki ogółem	na 10 tys. ludności	w km ² powierzchni na 1 aptekę
Jarosławski	27	2,21	38,11
Leżajski	14	2,02	41,64
Lubaczowski	11	1,90	118,91
Przeworski	18	2,28	38,78
Województwo	502	2,38	35,71

Źródło: Powiaty w Polsce 2003, GUS

W zakresie ilości aptek powiat lubaczowski również osiąga najgorsze wyniki. Funkcjonuje tu 11 aptek. Na jedną aptekę przypada ponad 118 km² co stawia powiat dalekoza standardami charakterystycznymi dla porównywanych powiatów oraz średniej wyliczonej dla województwa.

2.2.7. Edukacja i szkolnictwo

W powiecie lubaczowskim sytuacja edukacji i szkolnictwa prezentują ilościowo następujące tabele.

Tabela 34. Struktura szkolnictwa. Ilość placówek edukacyjnych oraz uczniów i absolwentów w powiecie lubaczowskim w roku szkolnym 2002/2003

Szkoły podstawowe

Powiaty	Szkoły	Nauczyciele	Uczniowie	Absolwenci
Jarosławski	75	874,2	10 771	1 987
Leżajski	33	497,9	6 394	1 146
Lubaczowski	41	432,6	5 295	997
Przeworski	50	630	7 337	1 356
Województwo	1 205	15 568,5	18 3781	34 291

Źródło: Rocznik statystyczne województwa podkarpackiego 2003

Gimnazja

Powiaty	Szkoły	Nauczyciele	Uczniowie	Absolwenci
Jarosławski	37	441,1	6121	2075
Leżajski	13	246,2	3421	1176
Lubaczowski	13	221,5	3117	1049
Przeworski	19	299,4	4142	1348
Województwo	453	7530,6	104309	35358

Źródło: Rocznik statystyczne województwa podkarpackiego 2003

Szkoły ponadpodstawowe dla młodzieży (bez szkół specjalnych) w roku szkolnym 2002/2003

Powiaty	Szkoły											
	Zasadnicze				Średnie							
					Ogólnokształcące				Zawodowe			
	Szkoły	Uczniowie	Absolw.	Nauczyciele	Szkoły	Uczniowie	Absolw.	Nauczyciele	Szkoły	Uczniowie	Absolw.	Nauczyciele
Jarosławski	-	653	632	-	1	1521	627	-	5	2627	866	29
Leżajski	-	342	280	-	-	782	362	-	1	1677	509	-
Lubaczowski	-	208	196	-	-	621	249	-	2	909	256	-

Przeworski	-	126	110	-	-	646	306	-	2	1449	310	-
Województwo	2	7739	7618	-	3	26397	12047	-	81	44834	13885	199

Źródło: Rocznik statystyczne województwa podkarpackiego 2003

Szkoły ponadgimnazjalne dla młodzieży (bez szkół specjalnych) w roku szkolnym 2002/2003

Powiaty	Szkoły											
	Zasadnicze zawodowe			Licea ogólnokształcące			Licea profilowane			Technika		
	Szkoły	Uczniowie	Nauczyciele	Szkoły	Uczniowie	Nauczyciele	Szkoły	Uczniowie	Nauczyciele	Szkoły	Uczniowie	Nauczyciele
Jarosławski	5	368	10	8	834	120	5	318	-	11	642	242
Leżajski	3	228	116	2	415	72	2	347	20	4	293	30
Lubaczowski	2	114	77	2	322	44	2	117	-	6	294	41
Przeworski	1	75	-	4	352	63	3	247	14	3	319	140
Województwo	85	4933	989	124	14892	2356	85	5404	747	119	9962	3006

Źródło: Rocznik statystyczne województwa podkarpackiego 2003

Szkoły policealne w roku szkolnym 2002/2003

Powiaty	Szkoły	Uczniowie		Absolwenci
		Ogółem	w tym dla młodzieży	
Jarosławski	3	140	77	102
Leżajski	2	97	-	33
Lubaczowski	1	10	-	11
Przeworski	1	41	41	16
Województwo	113	10074	4509	3278

Źródło: Rocznik statystyczne województwa podkarpackiego 2003

Pod względem ilościowym powiat lubaczowski osiąga umiarkowane wyniki. Należy pamiętać, że ilość prezentowanych placówek jest zróżnicowana w poszczególnych powiatach. Wynika to z konieczności dostosowania ich ilości do liczby mieszkańców, a przede wszystkim do ilości uczniów na danym terenie.

Powiat lubaczowski można w tym zakresie porównywać z powiatem leżajskim. Bierze się tu pod uwagę przede wszystkim szkolnictwo średnie, a szczególnie szkolnictwo ogólnokształcące. Można wyraźnie zauważyć, że szkół zawodowych jest w powiecie lubaczowskim pięciokrotnie więcej niż

liceów ogólnokształcących, podczas gdy w powiecie leżajskim stosunek ten wynosi niema tyle samo. Dodać należy, iż szkolnictwo zawodowe w niniejszym opracowaniu rozumiane jest jako szkoły zasadnicze zawodowe, licea profilowane oraz technika. Na korzyść powiatu lubaczowskiego przemawia liczba uczniów, w większości uczęszczających do liceów ogólnokształcących. Należy pamiętać o konieczności nacisku na szkolnictwo ogólnokształcące. Ono bowiem daje jedynie szansę zdobywania dalszego wykształcenia i wzrostu w regionie osób z wykształceniem wyższym. Podnosi to konkurencyjność regionu, podnosi wartość zasobów ludzkich, stawia subregion w szeregu obszarów innowacyjnych.

Tabela 35. Struktura szkolnictwa. Dostęp do placówek edukacyjnych w powiecie lubaczowskim w roku szkolnym 2002/2003

Szkoły podstawowe

Powiaty	km ² na szkołę	uczniów na szkołę	absolwentów w na szkołę	ludność na szkołę	uczniowie %ludności	absolwenci %ludności
Jarosławski	13,72	143,61	26,49	1 625,49	8,84%	1,63%
Leżajski	17,67	193,76	34,73	2 096,00	9,24%	1,66%
Lubaczowski	31,90	129,15	24,32	1 409,95	9,16%	1,72%
Przeworski	13,96	146,74	27,12	1 577,42	9,30%	1,72%
Województwo	14,88	152,52	28,46	1746,93	8,73%	1,63%

Źródło: opracowanie własne

Gimnazja

Powiaty	km ² na szkołę	uczniów na szkołę	absolwentów w na szkołę	ludność na szkołę	uczniowie %ludności	absolwenci %ludności
Jarosławski	27,81	165,43	56,08	3 294,92	5,02%	1,70%
Leżajski	44,85	263,15	90,46	5 320,62	4,95%	1,70%
Lubaczowski	100,62	239,77	80,69	4 446,77	5,39%	1,81%
Przeworski	36,74	218,00	70,95	4 151,11	5,25%	1,71%
Województwo	39,57	230,26	78,05	4 646,91	4,96%	1,68%

Źródło: opracowanie własne

Licea ogólnokształcące

Powiaty	km ² na szkołę	uczniów na szkołę	absolwentów w na szkołę	ludność na szkołę	uczniowie %ludności	absolwenci %ludności
Jarosławski	128,63	104,25	-	15 239,00	0,68%	-
Leżajski	291,50	207,50	-	34 584,00	0,60%	-
Lubaczowski	654,00	161,00	-	28 904,00	0,56%	-
Przeworski	174,50	88,00	-	19 717,75	0,45%	-
Województwo	144,56	120,10	-	16 976,21	0,71%	-

Źródło: opracowanie własne

Szkolnictwo zawodowe (w tym: zasadnicze szkoły zawodowe, licea profilowane, technika)

Powiaty	km ² na szkołę	uczniów na szkołę	absolwentów w na szkołę	ludność na szkołę	uczniowie %ludności	absolwenci %ludności
Jarosławski	49,00	63,24	-	5 805,33	1,09%	-
Leżajski	64,78	96,44	-	7 685,33	1,25%	-
Lubaczowski	130,80	52,50	-	5 780,80	0,91%	-
Przeworski	99,71	91,57	-	11 267,29	0,81%	-
Województwo	62,03	70,24	-	7 283,91	0,96%	-

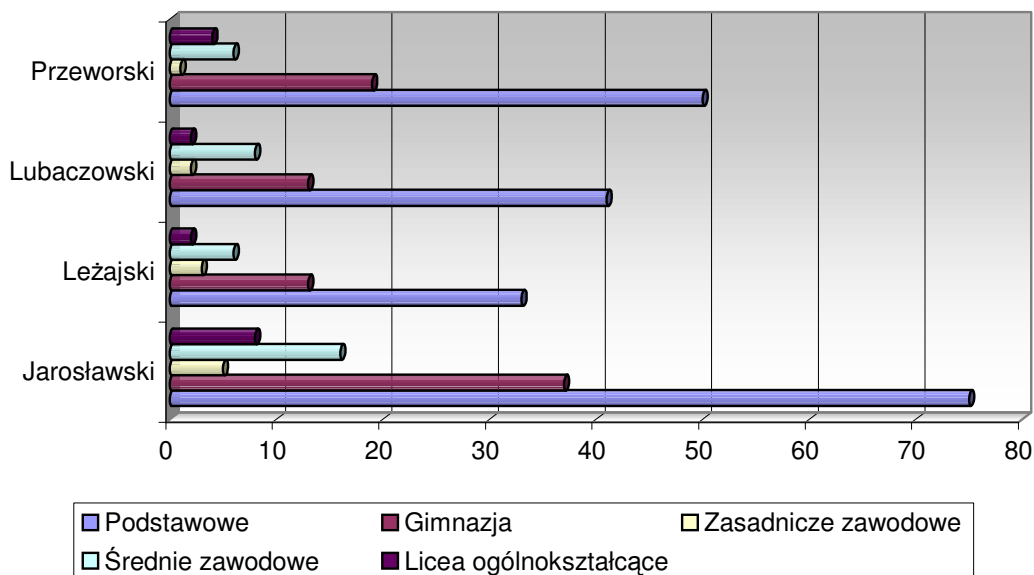
Źródło: opracowanie własne

Wysoki odsetek absolwentów w stosunku do mieszkańców powiatu ogółem oraz wysoki wskaźnik uczniów do ludności ogółem powinien pozwolić na kształtowanie zaplecza dla nowoczesnej gospodarki w postaci dobrze wyszkolonych kadr dla przedsiębiorstw oraz przyszłych małych firm. Pod tym względem powiat lubaczowski zajmuje - na podstawie dostępnych danych - pierwsze miejsce (szkoły podstawowe i gimnazja). Natomiast w przypadku liceów ogólnokształcących wskaźniki nie są tak optymistyczne.

Należy jednak pamiętać, że w przypadku słabnącej nadal koniunktury w regionie i możliwych pogłębiających się problemów gospodarczych, duża liczba uczniów i absolwentów może zaowocować dla powiatu lubaczowskiego szybkim wzrostem bezrobocia w tej grupie.

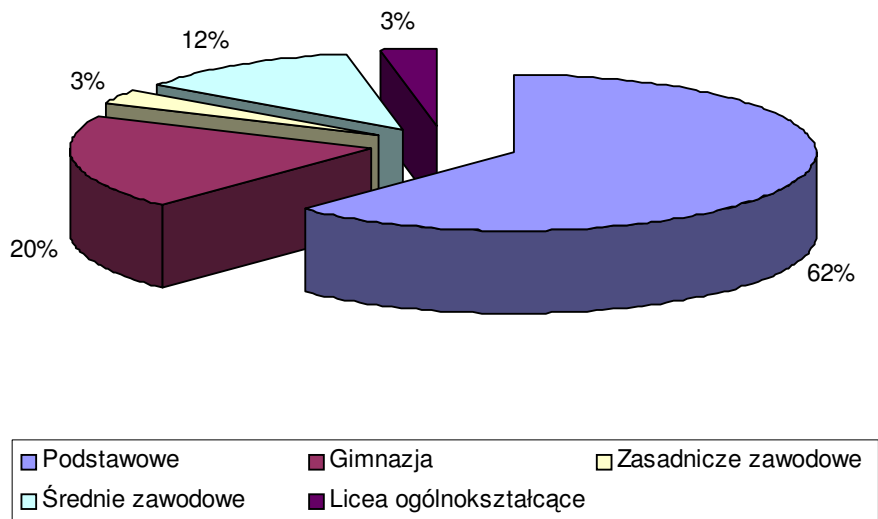
Dla zobrazowania niektórych wielkości dotyczących edukacji i szkolnictwa zaprezentowano poniżej dwa rysunki.

Rysunek 19. Ilość szkół w wybranych powiatach wg rodzajów w roku szkolnym 2002/2003.
[szt.]

Źródło: opracowanie własne

Rysunek 20. Ilość uczniów w szkołach powiatu lubaczowskiego w roku szkolnym 2001/2002

Źródło: opracowanie własne

2.2.8. Kultura

Prężną działalność na terenie powiatu lubaczowskiego prowadzi szereg ośrodków kulturalnych. Miejskie i Gminne Biblioteki Publiczne udostępniają mieszkańcom literaturę, organizują liczne sesje popularno - naukowe, konkursy i odczyty

W mniejszych miejscowościach powiatu działają filie bibliotek gminnych. Biblioteki udostępniają księgozbiór poprzez wypożyczenie i prezentację, tj. udzielają informacji na miejscu w czytelni. Udostępnienie księgozbioru odbywa się w warunkach wolnego dostępu czytelników do półek, co jest niewątpliwie zaletą z uwagi na bezpośredni kontakt czytelnika z książką i nieskrępowany wybór materiałów przez samego zainteresowanego. Księgozbiór jest uzupełniany na bieżąco. W bibliotekach stosuje się wizualną promocję książki w formie wystawek, gazetek ściennych.

Informacje dotyczące kultury w powiecie zebrano w poniższych tabelach.

Tabela 36. Biblioteki publiczne i ich wykorzystanie w wybranych powiatach w roku 2003

Powiaty	Placówki biblioteczne		Czytelnicy	Wypożyczenia w woluminach		Księgozbiór	
	Biblioteki i filie	Punkty biblioteczne		w tys.	Na 1 czytelnika	w tys.	Na 1.000 ludności
Jarosławski	37	1	15 656	237,3	15,1	354,4	2 907
Leżajski	25	2	13 614	299,6	22,0	290,0	4 193
Lubaczowski	25	1	10 354	172,0	16,6	244,3	4 226
Przeworski	31	1	10 914	177,1	16,2	306,3	3 884
Województwo	709	49	422 598	8 151,7	19,3	8 802,9	4 182

Źródło: Rocznik statystyczne województwa podkarpackiego 2003

Jak wynika z powyższej tabeli liczba placówek bibliotecznych w powiecie lubaczowskim jest niska w stosunku do innych badanych powiatów. Również powiat leżajski prezentuje zbliżony poziom.

W zakresie liczby udostępnionych czytelnikom woluminów powiat lubaczowski również ustępuje wszystkim badanym powiatom. Jednak bardziej obrazującym wskaźnikiem jest liczba woluminów wypożyczonych na 1 czytelnika. Pod tym względem powiat lubaczowski zajmuje drugie miejsce za powiatem leżajskim. Pozytywnej wyrazistości tego zagadnienia nadają wskaźniki traktujące o zasobności bibliotek przeliczone na 1000 mieszkańców. W tym przedmiocie powiat leżajski prezentuje się najlepiej – 4226 książek/ 1000 mieszkańców.

Tabela 37. Kina i ich widzowie w wybranych powiatach w 2003 roku.

Powiaty	Kina	Miejsca na widowni	Liczba ludności na 1 miejsce	Seanse	Widzowie	Widzowie na 1000 ludności
Jarosławski	3	1070	114	1 067	29 256	240
Leżajski	2	720	96	331	6 150	88,9
Lubaczowski	2	410	141	200	3 952	68,5
Przeworski	1	444	178	246	8 165	107,4
Województwo	46	13 129	160	21 347	699 257	332,3

Źródło: Rocznik statystyczne województwa podkarpackiego 2003

Nienajlepsze statystyki odnotowuje się w zakresie kin i korzystających z nich widzów. Powiat zajmuje pod tym względem niską pozycję w porównaniach z innymi powiatami.

Na terenie powiatu lubaczowskiego działają także Miejskie i Gminne Ośrodki Kultury prowadzące różne formy pracy kulturalnej m.in.:

- zespoły artystyczne: Młodzieżowy Chór „Canzone”, Zespół Śpiewaczy „Niespodzianka”, Teatr Form Plastycznych „Magapar”, Teatr Małych Form, Teatr Dziecięcy „Lentylki”, oraz liczne zespoły muzyczne i śpiewacze Kół Gospodyń Wiejskich,
- sekcje: plastyczne dla dzieci i młodzieży, szachowe, brydża sportowego, koła recytatorskie i poezji śpiewanej,
- kluby i zajęcia rekreacyjne, kluby seniora, aerobik, kursy tańca towarzyskiego, kursy języków obcych itp.

Część grup i sekcji artystycznych należy do czołówki tego rodzaju zespołów w Polsce.

Chór „Canzone” zdobywała wiele liczących się nagród i wyróżnień, m.in. „Brazowy Kamerton”, „Srebrny Kamerton” w ogólnopolskich przeglądach chórów szkolnych, wysokie miejsca i wyróżnienia na festiwalach pieśni chóralnej. Chór nagrywał dla TV i Radia Rzeszów. Teatr „Magapar” otrzymał wyróżnienie na Festiwalu Teatrów Dziecięcych w Kopenhadze, wyróżnienie na Festiwalu Wizji i Ruchu w Zielonej Górze.

Najważniejsze imprezy kulturalne organizowane w powiecie lubaczowskim:

- Ogólnopolski Festiwal Piosenki Religijnej w Lubaczowie
- Ogólnopolska Biesiada Teatralna w Horyńcu
- Festiwal Piosenki Maryjnej w Łukawcu
- Dni Kultury Niemieckiej w Polsce i Polskiej w Niemczech
- Tydzień Kultury Chrześcijańskiej w Lubaczowie
- Przegląd Grup Śpiewaczych w Starym Dzikowie
- Konkurs Plastyczny „Dzieło Roku” w Lubaczowie
- Ogólnopolski Festiwal Słowa Ernesta Bryła w Lubaczowie
- Ogólnopolski Festiwal Zespołów Pieśni i Tańca Polonez

- Triennale Rysunku Współczesnego w Lubaczowie
- Przegląd Dorobku Artystycznego Szkół w Lubaczowie
- Międzynarodowe Obozy Sportowo – Językowe w Lubaczowie
- Turniej Brydża Sportowego w Lubaczowie
- Dni Lubaczowa, Narola, Oleszyc, Cieszanowa
- Konkurs Palmy Wielkanocnej w Oleszycach

Analiza jedynie tych kilku czynników nie jest wystarczająca dla oceny rzeczywistego rozwoju kultury w powiecie, gdyż ze względu na mnogość nowoczesnych mediów, wiele aspektów rozwoju kulturalnego wymyka się statystycznemu ujęciu.

2.2.9. Infrastruktura

Drogi

Układ komunikacyjny drogowy obejmuje drogi wojewódzkie, będące pod nadzorem Podkarpackiego Zarządu Dróg Wojewódzkich, powiatowe pod nadzorem Zarządu Dróg Powiatowych w Lubaczowie oraz drogi miejskie i gminne.

Sieć dróg powiatowych w powiecie lubaczowskim liczy 392,4 km. Generalnie drogi powiatowe są w złym stanie technicznym. Tylko nieliczne drogi są w stanie dobrym nie wymagającym napraw, lub wymagającym niewielkich napraw.

W ciągach dróg powiatowych znajduje się 21 obiektów mostowych, które znajdują się w średnim stanie technicznym.

Tabela 38. Drogi powiatowe w 2003 roku w km

Powiaty	Ogółem	O nawierzchni				Drogi na 100 km ² pow. ogólnej
		twardej			gruntowej	
		razem	ulepszonej	Nie ulepszonej		
Jarosławski	421,3	397,6	375,8	21,8	23,7	40,9
Leżajski	262,3	254,4	234,8	19,6	7,9	45
Lubaczowski	392,4	370,8	369,2	1,6	21,6	30
Przeworski	325,1	298,1	284,9	13,2	27	46,6
Województwo	6 820,3	6 347,2	6119	228,2	473,1	38

Źródło: Rocznik statystyczne województwa podkarpackiego 2003

Analizując drogi powiatowe należy zwrócić uwagę, że posiadają one najmniejszą gęstość (30 km/100 km²) wśród porównywanych jednostek samorządowych. Analogiczną sytuację obserwuje się w przypadku dróg gminnych.

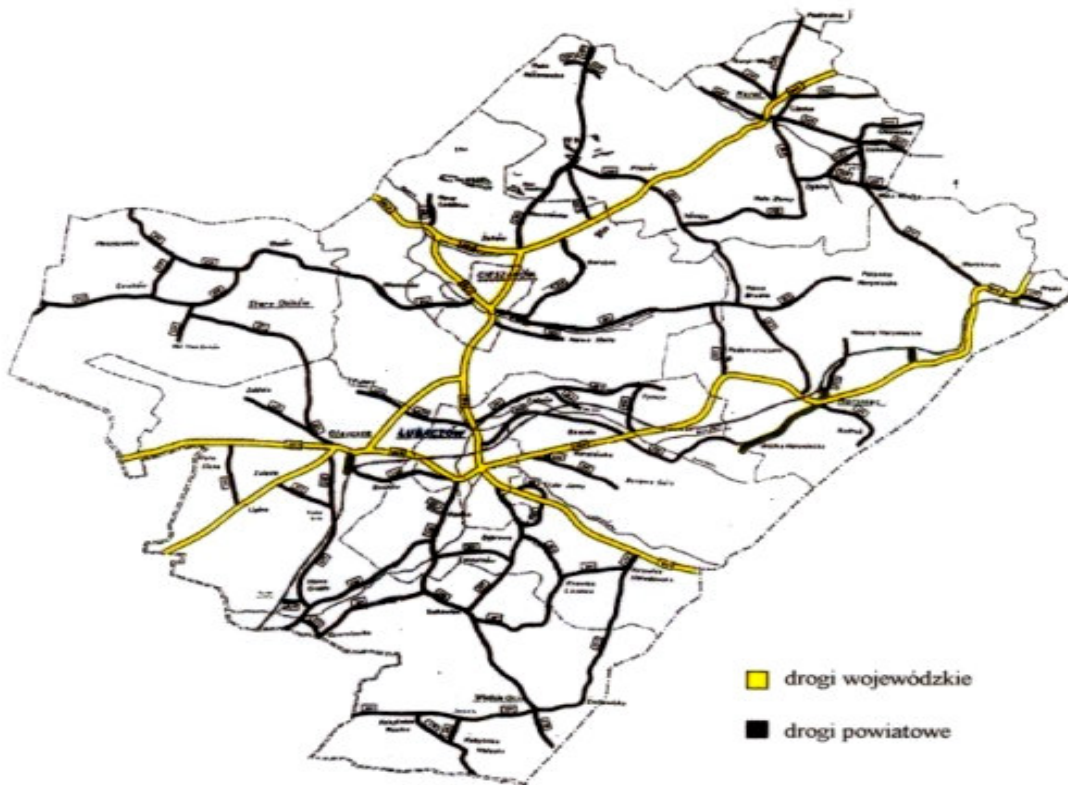
Na terenie powiat lubaczowskiego łączna długość sieci dróg wojewódzkich wynosi 135 km, w tym 26 km stanowią drogi wojewódzkie w granicach administracyjnych miast a 109 km to drogi wojewódzkie zamiejskie. Nawierzchnia dróg wojewódzkich jest w przeważającej części bitumiczna, tylko na odcinku 1,8 km gruntowa.

Tabela 39. Drogi gminne 2003 w roku w km

Powiaty	Ogółem	O nawierzchni				Drogi na 100 km ² pow. ogólnej
		twardej			gruntowej	
		razem	ulepszonej	nie ulepszonej		
Jarosławski	570,8	334,2	216,8	117,4	236,6	55,5
Leżajski	154,7	89,9	85,7	4,2	64,8	26,5
Lubaczowski	242	113,8	83,9	29,9	128,2	18,5
Przeworski	413,9	200,6	130,3	70,3	213,3	59,3
Województwo	9 027,5	5 351,7	3 758,7	1 593	3 675,8	50,4

Źródło: Rocznik statystyczne województwa podkarpackiego 2003

Rysunek 21. Mapa dróg biegnących przez powiat lubaczowski na tle województwa.

Źródło: Powiatowy Zarząd Dróg w Lubaczowie

Drogi wojewódzkie na terenie powiatu wymagają odnowy oraz wzmocnienia. Nawierzchnie dróg krajowych częściowo odkształcone, a znaczne obciążenie tych dróg powoduje dalsze uszkodzenia. Drogi wojewódzkie także są znacznie obciążona, głównie przez samochodowy ruch turystyczny w okresie letnim. Drogi krajowe, przebiegające przez powiat, to również tranzytowe szlaki komunikacyjne przenoszące ruch zewnętrzny, które w powiązaniu z drogami wojewódzkimi stanowią szkielet komunikacyjny, do którego powinny być włączone wszelkie rozwiązania komunikacyjne na drogach powiatowych.

Na sieci dróg wojewódzkich znajduje się 13 obiektów mostowych, są to obiekty trwałe, z których stan pięciu jest dobry, pozostałe wymagają modernizacji i odnowy.

Powiat Lubaczów jest ważnym węzłem komunikacyjnym. Na terenie powiatu występują dwa układy komunikacyjne: kolejowy i drogowy.

Komunikacja kolejowa obejmuje jednotorową linię kolejową PKP relacji Munina – Bełzec – Zamość. Linia zrealizowana została w latach 1880-1884 dla połączenia Jarosławia z Rawą Ruską. Linia przebiega przez południowo – wschodnią część obszaru powiatu z przystankami w: Nowej Grobli, Oleszycach, Lubaczowie, Baszni Dolnej i Górnej, Horyńcu, Dziewięcierzu, oraz Werchracie. W Baszni Dolnej oraz w Werchracie znajdują się stacje towarowe wykonujące załadunek i wyładunek towarów.

Zaopatrzenie w wodę i kanalizacja

W zakresie zaopatrzenia w wodę sytuacja jest zróżnicowana. Zaopatrzenie w wodę odbywa się różnymi sposobami:

- z ujęć powierzchniowych,
- z ujęć opartych o studnie głębinowe, na nich bazują wodociągi wiejskie, często wodociągi grupowe obejmujące system zaopatrzenia w wodę prawie wszystkie miejscowości w danej gminie,
- ze studni kopanych.

Powiat lubaczowski charakteryzuje się brakiem większych zbiorników wód stojących. Jedynie na Roztoczu występują sporadycznie niewielkie jeziora międzywydmowe. Większe zbiorniki zostały wykonane przez człowieka w postaci stawów rybnych o łącznej powierzchni 344ha. Obszar powiatu lubaczowskiego prawie w całości leży w dorzeczu Sanu, bowiem rzeki Szkło, Lubaczówka, Sołotwa, Przerwa, Wirowa, Różaniec, Łowczanka, Brusienka, Świdnica, Papiernia i Tanew toczą swoje wody do Sanu. Tylko niewielki skrawek terenu dorzecza Raty i Sołokiji (około 90 km²) należy do zlewni Bugu.

Systemy odprowadzania ścieków są znacznie słabiej rozwinięte niż systemy zaopatrywania w wodę i dotyczy to szczególnie obszarów wiejskich.

Tabela 40. Wodociągi i kanalizacja w wybranych powiatach w 2003 roku.

Powiat	Sieć w km		Połączenia do budynków mieszkalnych		Gęstość sieci wodociągowej w km na km ²	Gęstość sieci kanalizacyjnej w km na km ²
	Wodociągowa rozdzielcza	Kanalizacyjna	Wodociągowe	Kanalizacyjne		
Jarosławski	926,3	601	18 816	8 686	0,90	0,58
Leżajski	486,3	180,7	12 022	2 612	0,83	0,31
Lubaczowski	497,9	1 873,5	9 980	3 161	0,38	1,43
Przeworski	678,8	316,8	13 932	4 608	0,97	0,45
Województwo	11 938,7	5 960,6	248 618	102 897	0,67	0,33

Źródło: Rocznik statystyczne województwa podkarpackiego 2003

Pod względem zasobów wody, potrzeby powiatu są dobrze zabezpieczone. Długość rozdzielczej sieci wodociągowej wynosiła w 2002 roku obecnie 497,9 km. Daje to powiatowi lubaczowskiemu przedostatnie miejsce wśród innych powiatów. Gęstość sieci wodociągowej w powiecie wynosi 0,38 km/km², co jest wynikiem najgorszym.

Zadowolające wyniki powiat osiąga w zakresie sieci kanalizacyjnej. Zarówno jej długość jak i gęstość jest najwyższa wśród badanych jednostek powiatowych.

Do spraw, które są niezwykle ważne dla prawidłowej eksploatacji wodociągów i utrzymania dobrej jakości wody podawanej odbiorcom, należy zaliczyć m.in.:

- wymianę i modernizację zużytych sieci, a przede wszystkim sieci azbestowo – cementowych,
- modernizację sieci uzdatniania wody.

Gazownictwo

Przez terytorium powiatu przebiegają magistrale przesyłowe, odgałęzienia i sieć rozdzielcza doprowadzająca gaz do poszczególnych odbiorców. Gazyfikacja obejmuje w różnym zakresie miejscowości położone w sąsiedztwie przebiegu gazociągów przesyłowych.

Przez obszar powiatu lubaczowskiego przechodzą trzy niezależne układy gazownicze:

- sieć gazowa regionalna, obejmująca przesyłowe gazociągi wysokopiętne z Kopalni Gazu „Szczutków” w głąb kraju. Sieć ta obsługiwana jest przez Zakład Gazowniczy w Jarosławiu.
- sieć gazowa lokalna, zasilająca bezpośrednio obszar powiatu
- układ kopalniany – związany z kopalnictwem gazu ziemnego w Obszarze Górniczym Gazu „Lubaczów”, prowadzonym przez Sanocki Zakład Górnictwa Nafty i Gazu.

Powiat korzysta z zasobów gazu ziemnego zidentyfikowanych na terenie województwa podkarpackiego, które tworzą samodzielne złoża lub występują z ropą naftową. Należy podkreślić, iż regionalne zasoby gazu ziemnego zaspokajają – wg szacunkowych wyliczeń – ok. 12% zapotrzebowania kraju. Niemniej jednak na terenie powiatu istnieje część wsi nie posiadająca w pełni rozwiniętej (lub nie posiada) sieci gazowej. Gazyfikacja obejmuje około 40% terenów osadniczych powiatu.

Tabela 41. Sieć gazowa i zużycie gazu sieciowego w gospodarstwach domowych w 2003 roku.

Powiat	Sieć rozdzielcza w km	Połączenia prowadzące do budynków	Odbiorcy gazu sieciowego		Zużycie gazu sieciowego		
			ogółem	na 1000 ludności	dm ³	m ³ na 1 odbiorcę	m ³ na 1 mieszkańca
Jarosławski	1102	21 050	23 812	195,3	16 242,6	0,68	0,133
Leżajski	652,7	11 409	11 260	162,8	6 717,2	0,60	0,097
Lubaczowski	431,9	7 930	5 703	98,7	3 786,1	0,66	0,065
Przeworski	808,3	14 018	13 563	172,0	8 453,4	0,62	0,107
Województwo	17 892,4	314 459	398 737	189,4	258218,6	0,65	0,123

Źródło: Rocznik statystyczne województwa podkarpackiego 2003

Sopień wykorzystania gazu sieciowego na terenie powiatu jest mocno zróżnicowany ze względu na rodzaj miejscowości. W terenach miejskich infrastruktura gazownicza jest dobrze rozwinięta. Jednak na terenach wiejskich zgazyfikowane sieciowo jest zdecydowanie mniej gospodarstw domowych.

Pod względem ilości odbiorców gazu na 1.000 mieszkańców, powiat lubaczowski zajmuje ostatnie miejsce wśród porównywanych powiatów z

wskaźnikiem 98,7. Poziom zużycia gazu na 1 mieszkańca w powiatach także świadczy o znikomym jego udziale jako nośnika energii w gospodarstwach domowych powiatu lubaczowskiego i jest znacząco niższy niż w innych powiatach. Tak niski udział gazu w bilansie energetycznym gospodarstw domowych może mieć pejoratywny wpływ na obniżanie poziomu zanieczyszczenia środowiska naturalnego w powiecie.

Energetyka

System elektroenergetyczny powiatu lubaczowskiego realizowany jest obecnie przez źródła zlokalizowane na terenie województwa podkarpackiego. Regionalne zasoby energetyczne zaspokajają potrzeby zarówno odbiorców komunalnych jak i z gałęzi przemysłu oraz usług.

Stan techniczny sieci energetycznych, zwłaszcza na terenach wiejskich, wymaga gruntownej poprawy. Blisko połowa wsi wymaga modernizacji i reelektryfikacji. Tempo przeprowadzanej reelektryfikacji, warunkującej odnowę sieci na całym obszarze powiatu lubaczowskiego, uzależnione jest od nakładów finansowych

Układ elektroenergetyczny powiatu obejmuje dwa niezależne od siebie systemy:

- regionalny – prowadzony przez obszar powiatu tranzytem. Stanowi go linia najwyższych napięć 750 kV Ukraina – Widelka koło Rzeszowa, przebiegająca przez centralną część powiatu lubaczowskiego, oraz linia wysokiego napięcia WN 110 kV Tomaszów Lubelski – Jarosław.
- lokalny, który stanowią: napowietrzne linie średniego napięcia, stacje transformatorowe – nasłupowe i wolno stojące oraz sieć napowietrzna niskiego napięcia 220/380V.

Układ elektroenergetyczny zabezpiecza aktualne potrzeby mieszkaniowe i gospodarcze.

Utylizacja odpadów

W powiecie lubaczowskim zidentyfikowanych jest 9 składowisk śmieci, które są eksploatowane przez urzędy gmin lub gminne jednostki organizacyjne.

Wysypiska śmieci znajdują się w mieście Lubaczowie, mieście Oleszycach, mieście Cieszanów, mieście Narol, gminie Horyniec, gminie Stary Dzików. Wszystkie składowiska są zlokalizowane zgodnie z przepisami ustawy o planowaniu przestrzennym. Jedynie Gmina Wielkie Oczy oraz Gmina Lubaczów nie posiadają własnych składowisk odpadów. Gmina Lubaczów deponuje swoje odpady na składowisku miasta Lubaczowa.

Zasoby mieszkaniowe

Porównanie zasobów mieszkaniowych, a zwłaszcza wskaźników względnych jest szczególnie ważne z tego względu, że pozwala ocenić standard życia mieszkańców. Z tego też względu wskaźniki takie jak: powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę czy liczba osób na 1 mieszkanie bywają używane jako wskaźniki syntetyczne rozwoju cywilizacyjnego regionów.

Istniejące zasoby mieszkań powiatu lubaczowskiego, jak i ilość nowych mieszkań oddanych do użytku można ocenić na tle porównywanych powiatów oraz wskaźników wojewódzkich jako dobre.

Tabela 42. Zasoby mieszkaniowe w wybranych powiatach w 2003 roku

Powiat	Mieszkania		Izby	Pow. użytkowa mieszk. w tys. m ²	Przeciętna				
	ogółem	w tym stanowiące własność gminy w % ogółem			liczba osób na		pow. użytkowa w m ²		
					1 mieszkanie	1 izbę	1 mieszkanie	1 osobę	
Jarosławski	30,9	5,3	1205,0	2 463	3,9	3,9	1,0	79,8	20,4
Leżajski	17,2	4,7	67,5	1 363	3,9	4,0	1,0	79,5	19,8
Lubaczowski	14,5	3,0	57,4	1 189	4,0	3,9	1,0	81,9	20,8
Przeworski	20,2	2,0	79,1	1 649	3,9	3,9	1,0	81,8	20,9
Województwo	551,9	4,9	2 168,9	42 083	3,9	3,8	1,0	76,3	20,2

Źródło: Rocznik statystyczne województwa podkarpackiego 2003

Ilość mieszkań w powiecie lubaczowskim prezentuje się na poziomie 14,5tys. i jest to wynik najniższy w porównaniu z wybranymi powiatami. Wskaźnik obrazujący przeciętna liczbę osób na mieszkanie rysuje się na poziomie 4,0 i jest wyższy od średniej wojewódzkiej, jednakże liczba osób przypadająca na 1 izbę jest już wskaźnikiem równym w stosunku do pozostałych jednostek. Należy pamiętać, że liczba osób w mieszkaniu to wskaźnik bardziej demograficzny i socjologiczny - związany z modelem rodziny niż ekonomiczny. Potwierdzeniem tego jest wskaźnik przeciętnej liczby powierzchni użytkowej przypadającej na jedno mieszkanie. W powiecie lubaczowskim jest to wynik najwyższy - 81,9 biorąc pod uwagę średnią wojewódzka, która wynosi 76,30. W powiecie lubaczowskim - wg danych statystycznych - na jednego mieszkańca przypada największa powierzchnia mieszkania i jest to 20,8 m².

Poniższe zestawienie tabelaryczne przedstawia jakość życia osób zamieszkujących mieszkania. Powiat lubaczowski charakteryzuje się wysokim wskaźnikiem mieszkań wyposażonych w wodociągi 93,5% będąc tuż za liderem (powiatem leżajskim) notuje również wynik wyższy od wojewódzkiego. Analogiczne wyniki prezentowane są w wskaźniku obrazującym udział ludności w mieszkaniach wyposażonych w wodociąg.

Tabela 43. Mieszkania oddane do użytku w wybranych powiatach w 2003 roku

Powiat	Mieszkania			Powierzchnia użytkowa		
	Ogółem		W tym budownictwo indywidualne	Ogółem		W tym budownictwo indywidualne
	Razem	Na 10.000 ludności		Razem	Na 10.000 ludności	
Jarosławski	251	20,6	177	27,4	2,2	22,8
Leżajski	122	17,6	120	14,6	2,1	14,3
Lubaczowski	143	24,7	143	16,7	2,9	16,7
Przeworski	101	12,8	99	13,4	1,7	13,2
Województwo	4 060	19,3	3 356	488,3	2,3	448,6

Źródło: Rocznik statystyczne województwa podkarpackiego 2003

Tabela 44. Mieszkania zamieszkałe stale wyposażone w instalacje oraz ludność zamieszkująca w tych mieszkaniach w wybranych powiatach w 2002 roku

Powiat	Mieszkania wyposażone w					Ludność w mieszkaniach wyposażonych w				
	wodociąg	ustęp	łazienkę	gaz i sieć	centralne ogrzewanie	wodociąg	ustęp	łazienkę	gaz i sieć	centralne ogrzewanie
	w % ogółem									
Jarosławski	92,2	83,8	84,9	76,4	69,3	94,4	86,7	88,3	76,5	72,4
Leżajski	94,0	81,6	83,8	61,8	71,6	95,9	85,9	88,3	62,3	75,9
Lubaczowski	93,5	83,2	85,2	37,5	62,4	95,7	87,4	89,7	35,8	66,9
Przeworski	90,9	75,3	78,8	65,6	61,1	94,1	81,1	84,8	69,3	67,2
Województwo	93,3	85,1	6,3	72,2	73,0	95,1	88,1	89,7	72,5	76,3

Źródło: Rocznik statystyczne województwa podkarpackiego 2003

W przypadku powiatu lubaczowskiego zwraca uwagę wskaźnik wyposażenia mieszkań w gaz i sieć – jest on najniższy i znacznie niższy od średnich wskaźników notowanych w województwie.

2.2.9. Ochrona środowiska naturalnego

Ochrona zasobów środowiska przyrodniczego jest warunkiem poprawy życia mieszkańców miast i gmin oraz co istotne warunkiem trwałego utrzymania i wzrostu jakości życia na zadawalającym poziomie.

Realizacja tego założenia polega w szczególności na:

- ochronie szczególnie ważnych obiektów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych dla turystyki, wypoczynku i lecznictwa uzdrowiskowego,
- prowadzeniu racjonalnej gospodarki lasami, wodami i terenami otwartymi,
- kształtowaniu struktury funkcjonalno-przestrzennej do systemów ekologicznych,
- traktowaniu ochrony środowiska jako nierozłącznej części wszystkich procesów rozwojowych,
- rozwijaniu funkcji zgodnych z predyspozycjami środowiska

Powiat lubaczowski jest obszarem o bardzo dużych zasobach i walorach środowiska naturalnego. Walory przyrodnicze objęte są różnymi

formami ochrony. Minimalne są obszary degradacji środowiska i tereny przewidziane do rekultywacji.

Na stan czystości powietrza duży wpływ, coraz częściej identyfikowany, mają źródła ciepła budynków indywidualnych. W indywidualnych kotłowniach prywatnych domów procesy spalania nie podlegają żadnej kontroli. Często do spalania przeznaczane są różnego rodzaju odpady. Niskie temperatury spalania oraz niekontrolowane ilości dostarczanego do procesu tlenu powodują uwalnianie się substancji szkodliwych, w tym kancerogennego benzopirenu.

Tabela 45. Zanieczyszczenia i ochrona powietrza w wybranych powiatach w 2002 roku

Powiat	Emisja zanieczyszczeń w tonach na rok		% zanieczyszczeń zatrzymanych w urządzeniach do redukcji emisji	
	pyłowych	gazowych	pyłowych	gazowych
Jarosławski	0,1	124,1	80,6	-
Leżajski	0,1	43,8	96	58,3
Lubaczowski	-	-	-	-
Przeworski	0	45,6	81,5	-
Województwo	3,8	2 674,8	98,5	11,6

Źródło: Powiaty w Polsce 2003, GUS

Analizując dane o zanieczyszczeniach powietrza, wyraźnie widać, że powiat lubaczowski jest z tej statystyki wyjęty.

Emisja zanieczyszczeń gazowych jest w tym powiecie dużo niższa niż w pozostałych powiatach.

Najpoważniejsze problemy stwarza niezadowolający stan gospodarki odpadami komunalnymi. Odpadami są zużyte przedmioty oraz substancje ciekłe powstające w związku z bytowaniem człowieka lub działalnością gospodarczą, nieprzydatne i uciążliwe dla środowiska. Wszystkie odpady nieselektywnie gromadzone, będące mieszaniną różnorodnych pozostałości, często zakażone mikroorganizmami chorobotwórczymi, stanowią zagrożenie dla środowiska i zdrowia ludzi. Składniki zawarte w odpadach komunalnych,

głównie organiczne, ulegają przemianom biochemicznym i oddziałują na środowisko poprzez produkty rozkładu: dwutlenek węgla, amoniak, siarkowodór, metan, azotany, azotyny, siarczany itp. które stwarzają możliwość skażenia powietrza, wód gruntowych i powierzchniowych. Tylko prawidłowo zorganizowana gospodarka odpadami może ograniczyć ujemny ich wpływ. Podstawowe jej elementy to: odpowiednio urządzone miejsca składowania odpadów, segregacja odpadów u źródła, likwidacja tzw. „dzikich wysypisk”.

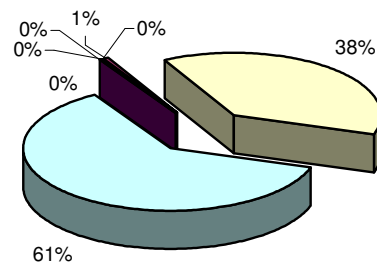
Kolejne dane dotyczące ochrony środowiska podano w poniższych tabelach

Tabela 46. Powierzchnia wybranych powiatów objęta różnymi formami ochrony przyrody i krajobrazu w 2002 roku

Powiat	Parki narodowe	Rezerваты przyrody	Parki krajobrazowe	Obszary chronionego krajobrazu	Użytki ekologiczne	Stanowiska dokumentacyjne	Zespoły przyrodniczo krajobrazowe	Liczba pomników przyrody
	w hektarach							
Jarosławski	-	-	-	25 802,0	137,3	-	1,0	53,0
Leżajski	-	207,0	-	25 985,0	31,0	-	-	21,0
Lubaczowski	-	370,7	23 912,0	38 660,0	183,7	-	1,3	21,0
Przeworski	-	76,2	-	31 420,0	1,9	-	-	85,0
Województwo	46 637,1	9 750,2	280 507,1	523 971,8	5 398,8	6,4	66,4	1 836,0

Źródło: Powiaty w Polsce 2003, GUS

Rysunek 22. Struktura terenów chronionych w powiecie lubaczowskim w 2002 roku

■ Parki narodowe ■ Rezerваты przyrody ■ Parki krajobrazowe ■ Obszary chronionego krajobrazu ■ Użytki ekologiczne ■ Stanowiska dokumentacyjne ■ Zespoły przyrodniczo krajobrazowe

Źródło: opracowanie własne

2.3. Wnioski strategiczne

Na podstawie powyższej diagnozy stanu społeczno – gospodarczego powiatu lubaczowskiego, zestawiono wnioski w formie obszarów problemowych w wybranych sferach:

- Problemy kierunkowe w zakresie szeroko rozumianego zagospodarowania przestrzennego,
- Problemy kierunkowe z zakresie potencjału gospodarczego,
- Problemy kierunkowe w zakresie potencjału społecznego

2.3.1. Problemy kierunkowe w zakresie zagospodarowania przestrzennego

Analiza stanu zagospodarowania przestrzennego powiatu lubaczowskiego wskazuje na szereg problemów, wynikających z niedostatecznego poziomu niektórych elementów infrastruktury. Są to następujące obszary tematyczne i konkretne problemy:

w zakresie infrastruktury:

- niedostatecznie rozwinięta sieć kanalizacyjna i wodociągowa
- niewłaściwe parametry dostarczanej energii elektrycznej (sieci zewnętrznej)
- zły stan dróg szczególnie powiatowych i wojewódzkich
- ograniczone możliwości rozbudowy infrastruktury i budowy budynków mieszkalnych
- zły stan techniczny większości mostów
- niewystarczająca ilość obiektów sportowych i rekreacyjnych
- zagrożenie powodziowe ze strony nieuregulowanych rzek i innych cieków wodnych
- niedostateczna wiedza społeczeństwa na temat właściwego zabezpieczenia mienia
- zły stan techniczny sprzętu p. poż. jednostek OSP
- niewystarczające oświetlenie dróg i obiektów użyteczności publicznej

w zakresie ochrony środowiska i polityki ekologicznej:

- niewykorzystane możliwości pozyskiwania energii z niekonwencjonalnych źródeł (zapora, wiatr)
- niepełna wiedza na temat zasobów wód geotermalnych

- niewykorzystane zasoby kruszyw naturalnych
- niewykorzystane zasoby gazu ziemnego
- ograniczona możliwość przekwalifikowania gruntów rolnych słabych jakościowo pod zalesienia
- niewystarczająca ochrona lasów klimatyczno - uzdrowiskowych
- zwiększone zanieczyszczenie powietrza spalinami komunikacyjnymi
- zanieczyszczenie powietrza przez kotłownie zakładów i budynków indywidualnych.

2.3.2. Problemy kierunkowe w zakresie potencjału gospodarczego

Zasadnicze problemy jakie dotyczą sfery gospodarczej powiatu lubaczowskiego obejmują zarówno zagadnienia o charakterze strategicznym i inwestycyjnym jak i te, których realizacja wymaga krótkookresowych nakładów i współdziałania z innymi sektorami lokalnego życia społecznego.

Zasadnicze problemy przed jakimi stają lokalne społeczności prezentują się następująco:

w zakresie gospodarki – sfery usług i handlu, przemysłu i wytwórczości:

- małe zainteresowanie inwestorów
- niedostateczna ilość dobrze przygotowanej kadry menedżerów
- występowanie szarej strefy gospodarczej
- mała różnorodność świadczonych usług bytowych
- ograniczenia prawne i finansowe utrudniające rozwój i prowadzenie działalności gospodarczej
- mało terenów przeznaczonych pod rozwój działalności gospodarczej
- utrudniony zbyt produktów

w zakresie rolnictwa i leśnictwa:

- ograniczone możliwości rozwoju gospodarstw
- zły stan urządzeń melioracyjnych
- zły stan dróg dojazdowych do pól
- nieuregulowane stosunki własnościowe
- ograniczone możliwości rozbudowy infrastruktury i budowy budynków

- mieszkalnych i gospodarskich (mapy)
- szkody wyrządzane przez zwierzynę leśną
 - utrudniony zbył produktów rolniczych
 - niedostateczne zaopatrzenie wsi w wodę
 - niedostatecznie rozwinięty system kanalizacji
 - niska opłacalność produkcji rolniczej
 - niska efektywność produkcji rolnej
 - niedostateczna ochrona rynku rodzimego
 - niszczenie dróg związane z wywozem drewna
 - niszczenie lasów przy pozyskaniu drewna

w zakresie turystyki:

- niedostateczna baza turystyczna (obiekty rekreacyjno - sportowe, ścieżki spacerowe i rowerowe, pola namiotowe)
- niedostateczna ilość imprez kulturalno - turystycznych, turystów i mieszkańców
- mało wykorzystane walory środowiska przyrodniczego
- uciążliwość ruchu drogowego dla prawidłowego funkcjonowania uzdrowiska
- niedostateczne zabezpieczenie uzdrowiska w wodę pitną

2.3.3. Problemy kierunkowe w zakresie potencjału społecznego

Jak już wskazano jedną z głównych, o ile nie najważniejszą determinantą rozwoju lokalnego społeczności jest jej kondycja społeczna – demograficzna, infrastrukturalna, edukacyjna itp. W przypadku powiatu lubaczowskiego stan tej kondycji jest zadowalający, przy czym można wskazać na szereg problemów, z jakimi muszą uporać się lokalne społeczności, by móc jak najlepiej realizować misję podniesienia jakości życia w regionie.

Można określić następujące główne problemy w szeroko definiowanej sferze społecznej:

w zakresie czynników społecznych:

- niedostateczna ilość mieszkań socjalnych

- niedostateczna opieka nad dziećmi i młodzieżą niepełnosprawną
- mała dostępność do specjalistycznej opieki medycznej i rehabilitacji
- mała dostępność do lecznictwa uzdrowiskowego

w zakresie czynników ekonomicznych:

- niskie dochody
- wysoki poziom bezrobocia
- trudna sytuacja materialna ludności rolniczej
- mała oferta alternatywnych miejsc pracy dla mieszkańców wsi

w zakresie czynników infrastrukturalnych (infrastruktura „twarda”):

- zagrożenie wynikające ze złej jakości wody pitnej w studniach przydomowych
- niedostatecznie rozwinięta gospodarka ściekowa
- stosowanie nieekologicznych nośników energii
- mała ilość terenów przygotowanych pod budownictwo jednorodzinne
- niedostateczna ilość mieszkań
- mała ilość miejsc parkingowych
- niedostatecznie rozwinięta gospodarka wodno - ściekowa (zła jakość wody pitnej)

w zakresie czynników infrastrukturalnych (infrastruktura „mięka”):

- brak dróg rowerowych przy głównych ciągach komunikacyjnych
- niedostatecznie rozwinięta baza sportów zimowych
- brak ogólnodostępnych hal sportowych
- ograniczone możliwości działania klubów sportowych
- niedostatecznie rozwinięta baza kulturalna wysokiej jakości
- mała różnorodność ofert dotyczących imprez kulturalnych
- małe zainteresowanie osób dorosłych życiem kulturalnym

w zakresie czynników środowiskowych:

- niebezpieczne drogi
- zagrożenia silnymi wiatrami i powodzią
- zagrożenia ze strony użytkowników dróg (stan techniczny pojazdów,

alkoholizm)

w zakresie czynników edukacyjnych:

- zbyt mała ilość bezpłatnych zajęć pozalekcyjnych
- utrudniony dostęp do kształcenia zawodowego na poziomie średnim
- brak szkoły specjalnej
- niska świadomość ekologiczna mieszkańców
- niewystarczająca baza do rozwoju kultury fizycznej w szkołach podstawowych
- niski poziom rozwoju fizycznego
- niewystarczające wyposażenie szkół w pomoce dydaktyczne zły stan techniczny bazy szkół.

3. CZĘŚĆ PROJEKCYJNO - AKTUALIZACYJNA PROGRAMU

Niniejszy rozdział poświęcony jest wizji rozwoju zawartej w Strategii powiatu lubaczowskiego, która została przygotowana we wrześniu 1999 roku.

Przedmiotem poniższych analiz jest dostosowanie ówczesnych zamierzeń rozwojowych do obecnej sytuacji społeczno – gospodarczej w jakiej funkcjonuje jednostka. Ponadto, podczas sesji strategicznej przeprowadzonej 28.05.2003 wyspecyfikowano dodatkowe 2 obszary strategiczne: poszerzenie bazy uzdrowiskowej i współpraca transgraniczna.

3.1 Założenia ogólne

Rozwój powiatu lubaczowskiego w ciągu najbliższych kilku lat, które obejmuje niniejszy dokument, skoncentrowany będzie wokół następujących obszarów:

- gospodarki
- infrastruktury technicznej
- społeczeństwa
- terenów wiejskich
- środowiska naturalnego
- kultury, turystyki i rekreacji
- poszerzenie bazy uzdrowiskowej
- współpracy transgranicznej

Wymienione wyżej obszary wymagają priorytetowych kierunków działania. W przypadku powiatu lubaczowskiego jest to rozwój gospodarczy połączony z dalszą rozbudową infrastruktury technicznej. Małe i średnie przedsiębiorstwa staną się silnym ekonomicznym sektorem gospodarki.

Rozwój zasobów ludzkich stanowi obszar strategiczny i podstawę trwałego rozwoju powiatu oraz warunkuje racjonalne wykorzystanie jego wewnętrznych potencjałów rozwojowych.

Powiat posiada charakter rolniczy, dlatego duże znaczenie mają również działania podejmowane w tym obszarze. Długofalowa tendencja rozwojowa terenów wiejskich powinna polegać na stopniowym wzroście

wielkości przeciętnego gospodarstwa rolnego oraz na umiarkowanym odpływie ludności wiejskiej do zajęć pozarolniczych i miast.

Walory krajobrazowe Roztocza oraz przygraniczne położenie powiatu powodują, że istotnym polem wizji rozwoju jest sektor turystyczny, a także współpraca transgraniczna. Ważnym źródłem ożywienia gospodarczego będzie szeroka aktywizacja walorów turystyczno-uzdrowiskowych w okolicach Horyńca, oraz cennych obiektów i miejsc dziedzictwa kulturowego.

Rysunek 23. Logiczna struktura strategii

Aktualizacja strategii opracowana została na podstawie obowiązującej strategii, raportu diagnostycznego oraz analizy słabych i mocnych stron powiatu lubaczowskiego, które pozwoliły na określenie jej problemów, ich zweryfikowanie i próbę znalezienia stosownych rozwiązań w kontekście jej

szans rozwojowych. Aktualizacja strategii zawiera zhierarchizowane pod względem czasu i ważności decyzje rozwojowe, które pozwolą na dostosowanie powiatu do dynamicznie zmieniającej się rzeczywistości.

Struktura części projekcyjnej została wypracowana od ogółu do szczegółu. W celu nadrzędnym powiatu zaznaczają się bowiem obszary, w których powinna być realizowana strategia, natomiast w każdym z obszarów cele szczegółowe, które zmierzać będą do osiągnięcia ogólnego celu nadrzędnego. Realizacja celów możliwa jest tylko poprzez wykonywanie całego szeregu zadań realizacyjnych. Dzięki takiej metodologii Strategia Rozwoju Powiatu Lubaczowskiego staje się świadomym i ukierunkowanym procesem podejmowania decyzji.

3.2. Analiza SWOT powiatu lubaczowskiego

Przeprowadzone wśród przedstawicieli społeczności lokalnej badania ankietowe dały możliwość dokładnego poznania powiatu poprzez pryzmat opinii mieszkańców, pozwoliły dodatkowo przybliżyć i określić najważniejsze jego problemy. Zadaniem badań ankietowych była odpowiedź na pytanie co zdaniem mieszkańców jest atutem powiatu, z jakimi boryka się on trudnościami i jak można te trudności zwalczać, wykorzystując rysujące się szanse. Respondenci kwantyfikowali również podstawowe dziedziny życia społeczno-gospodarczego w rozbiciu na poszczególne cechy.

Najwięcej osób za problem priorytetowy uznało bezrobocie oraz słabo rozwiniętą infrastrukturę techniczną. Na podstawie ww. ankiet ustalono również co wg mieszkańców zaliczyć należy do pozytywnych cech powiatu. Większość wymieniała bliskie położenie przygraniczne, czyste środowisko, walory przyrodnicze i historyczne, oraz aktywną postawę władz powiatu.

Raport o stanie powiatu oraz wyniki ankiet były podstawą do analizy SWOT – mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń powiatu lubaczowskiego, przeprowadzonej wspólnie z uczestnikami debat. Analiza dotyczy sytuacji w jakiej obecnie znajduje się powiat, pozwala zrozumieć koncepcję rozwoju

ekonomicznego, daje również możliwość określenia wzrostu gospodarczego poprzez zinventaryzowanie istniejących zasobów.

A. POŁOŻENIE; ŚRODOWISKO NATURALNE	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • Przygraniczne położenie • Czyste środowisko naturalne • Lokalizacja uzdrowiska • Duży obszar zalesienia – około 45 % • Centralny przebieg linii kolejowej • Naturalne zasoby geologiczne 	<ul style="list-style-type: none"> • Peryferyjne położenie, tzw. ściana wschodnia • Brak środków finansowych • Utrudniony dostęp do środków finansowych • Brak inwestorów z zewnątrz • Słabo rozwinięta infrastruktura techniczna
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • Wstąpienie Polski do UE • Otwarcie granicy wschodniej • Budowa przejścia granicznego w Budomierzu • Rozbudowa istniejącego przejścia kolejowego w Werchracie • Zagospodarowanie kopalni siarki w Baszynie • Wykorzystanie zasobów naturalnych 	<ul style="list-style-type: none"> • Niepewna sytuacja polityczna i gospodarcza na Ukrainie • Kopalnia siarki w Baszynie • Zapowiedz likwidacji linii kolejowej
B. EDUKACJA	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost poziomu wykształcenia i kwalifikacji ludności • Wysoki poziom kultury mieszkańców • Stosunkowo duży przyrost naturalny • Trzypoziomowe szkolnictwo • Wysoki poziom nauczania 	<ul style="list-style-type: none"> • Odpływ ludzi wykształconych • Niedostosowanie do potrzeb rynku poziomu kształcenia w szkołach ponadpodstawowych • Zróżnicowanie wyposażenia szkół w gminach miejskich i wiejskich • Brak wyższej uczelni w powiecie • Niedostateczna bazy lokalowej dla oświaty
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • Utworzenie wyższej uczelni w powiecie • Zmiana profilu kształcenia w szkołach zawodowych 	<ul style="list-style-type: none"> • Migracja młodych, wykształconych ludzi z powiatu lubaczowskiego • Spadek nakładów ze strony państwa na szkolnictwo

<ul style="list-style-type: none"> Zwiększenie nakładów finansowych na szkolnictwo 	
C. ROZWÓJ SPOŁECZNY	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> Wysoki poziom działalności placówek kulturalno – oświatowych Sprawnie funkcjonująca opieka społeczna Poprawnie funkcjonująca opieka zdrowotna Duży zasób taniej siły roboczej Identyfikacja mieszkańców z powiatem i rozwinięta świadomość obywatelska Niski poziom patologii społecznych Dbalność o tożsamość narodową i kulturową, pielęgnowanie tradycji Dobry stan bezpieczeństwa publicznego Nowy szpital wyposażony w nowoczesny sprzęt leczniczy 	<ul style="list-style-type: none"> Postępujące ubożenie społeczeństwa Istniejące bezrobocie / również utajone/ Brak możliwości zatrudnienia Mały rynek pracy Roszczeniowe postawy społeczne i niski poziom kreatywności Niski poziom dochodów ludności PKB na jednego mieszkańca oraz jakości życia mieszkańców Bezrobocie strukturalne po byłych PGR
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> Współpraca z władzami województwa w zakresie wspólnego rozwiązywania problemów socjalnych Sprzyjająca rozwojowi struktura wiekowa oraz niewykorzystane zasoby wykwalifikowanej siły roboczej Wykorzystanie istniejących miejsc pracy Tworzenie nowych miejsc pracy Wzrost poziomu życia 	<ul style="list-style-type: none"> Trudności finansowe związane z wdrażaniem reformy służby zdrowia Mało skuteczne formy walki z bezrobociem Brak perspektyw życia dla ludzi młodych
E. GOSPODARKA	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> Konkurencyjne ceny terenów inwestycyjnych Wzrost liczby podmiotów gospodarczych sektora 	<ul style="list-style-type: none"> Słaby ekonomicznie sektor małych i średnich przedsiębiorstw Brak rynków zbytu na produkty Niewykorzystane moce produkcyjne

<p>prywatnego</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dostateczna ilość placówek usługowo – handlowych • Wolne tereny i obiekty produkcyjne, gotowe do przyjęcia inwestorów • Istniejący potencjał techniczny i kultura techniczna przedsiębiorstw • Duży potencjał ludzki o stosunkowo wysokich kwalifikacjach • Konkurencyjne ceny terenów inwestycyjnych • Bliskość przejść granicznych • Dynamiczne podejście do lokalnego rozwoju gospodarczego • Właściwa polityka podatkowa w gminach 	<p>istniejących zakładów</p> <ul style="list-style-type: none"> • Brak bazy przetwórczej dla produktów rolnych • Niewykorzystywanie zasobów siły roboczej • Brak organizacji gospodarczych • Niski wskaźnik przetwarzania surowców • Położenie na uboczu głównych szlaków komunikacyjnych i niewykorzystanie istniejących • Brak kapitału ograniczający tempo rozwoju • Wysokie bezrobocie • Słabo rozwinięta sieć instytucji pozarządowych wspierających rozwój regionalny
<p>SZANSE</p>	<p>ZAGROŻENIA</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Budowa przejścia granicznego w Budomierzu • Możliwość wykorzystania sąsiedztwa Ukrainy dla rozwoju handlu i współpracy gospodarczej z rynkiem wschodnim • Rozwój drobnej wytwórczości i usług dla rolnictwa • Bogate zasoby surowcowe • Sąsiedztwo projektowanej autostrady • Rozwój handlu i współpracy gospodarczej z rynkiem wschodnim • Zwiększona dostępność powiatu do środków pomocowych Unii Europejskiej • Współpraca z innymi powiatami • Zwiększanie się zainteresowania kapitału zagranicznego regionem • Korzyści wynikające z przesunięcia na wschód granic NATO i Unii Europejskiej • Właściwa polityka powiatu wspierająca rozwój gospodarczy 	<ul style="list-style-type: none"> • Wysokie oprocentowanie kredytów • Niechęć inwestorów do lokalizowania się na obszarach słabo rozwiniętych • Niestabilna sytuacja gospodarcza za wschodnią granicą • Brak zainteresowania inwestorów zewnętrznych • Zbyt wolny proces decentralizacji finansów publicznych, funduszy pomocowych oraz bariera wykorzystania środków zewnętrznych • Wzrost konkurencji dla przedsiębiorstw oraz gospodarstw rolnych powiatu wraz z procesem integracji europejskiej i globalizacją gospodarki • Uszczelnienie granicy wschodniej jako konsekwencja przystąpienia Polski do NATO

F. ROLNICTWO	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • Ekologiczna produkcja żywności • Sprzyjające warunki przyrodniczo- • Duży potencjał ludzki i gospodarczy w tym niektóre obiekty po zakładach rolnych • Przygraniczne położenie a w związku z tym eksport produktów rolnych na wschód • Możliwość zakupu ziemi po byłych PGR –ach i od osób prywatnych 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak bazy przetwórczej dla produktów rolnych • Duże rozdrobnienie gospodarstw rolnych • Ukryte bezrobocie na wsi • Brak trwałego powiązania przetwórstwa rolniczego z producentami • Mało efektywna produkcja roślinna i zwierzęca • Brak specjalizacji w produkcji rolnej • Zmniejszający się poziom globalnej produkcji rolnej co ma wpływ na sytuację ekonomiczno-produkcyjną gospodarstw • Brak organizacji producenckich • Brak w pobliżu dużych aglomeracji miejskich • Brak melioracji i regulacji rzek w części powiatu
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • Możliwość sprzedaży nadwyżek produktów rolnych w aglomeracjach miejskich i w powiązaniu z dużymi sieciami handlowym • Eksport na rynki zachodnie żywności z upraw ekologicznych • Rozwój drobnej wytwórczości i usług dla rolnictwa • Współpraca regionalna w dziedzinie wsi i rolnictwa • Zwiększona dostępność do środków pomocowych Unii Europejskiej przeznaczonych na obszary wiejskie • Powstawanie grup producenckich 	<ul style="list-style-type: none"> • Nieopłacalność produkcji rolnej • Brak rynków zbytu • Upadek gospodarstw dużych i średnich towarowych • Możliwości niewykorzystania środków UE
G. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • Dobrze rozwinięta sieć drogowa • Dostępne, uzbrojone tereny pod 	<ul style="list-style-type: none"> • Zły stan techniczny dróg • Braki w infrastrukturze ochrony

<p>budownictwo jednorodzinne</p> <ul style="list-style-type: none"> • Centralny przebieg linii kolejowej • Dobrze rozwinięta sieć energetyczna, gazowa i wodociągowa • Tworzona sieć telekomunikacyjna • Ujęcia głębinowe dobrej jakości wód dla potrzeb bytowych mieszkańców 	<p>środowiska</p> <ul style="list-style-type: none"> • Słabo rozwinięta sieć kanalizacyjna (dotyczy części powiatu) • Słabe wykorzystanie infrastruktury kolejowej • Słabo rozwinięte budownictwo komunalne • Niezorganizowana gospodarka odpadami
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój budownictwa jednorodzinne • Rozwój infrastruktury przejść granicznych • Wykorzystanie środków pomocowych Unii Europejskiej • Duże zaangażowanie społeczeństwa w budowę infrastruktury technicznej • Transport kolejowy jako alternatywny dla drogowego kontenerowego 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak dogodnych systemów finansowania budownictwa • Likwidacja przez PKP linii kolejowej (pasażerskiej i towarowej) • niskie nakłady na budowę i remonty dróg • Brak szybkich, krajowych połączeń komunikacyjnych i oddalająca się w czasie perspektywa ich budowy

H. KULTURA, SPORT, TURYSTYKA	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • Walory turystyczno-środowiskowe Roztocza oraz bogactwo cennych obiektów i miejsc dziedzictwa kulturowego • Bogate zasoby naturalne lasów i kompleksów leśnych, rzek, obszary chronionego krajobrazu • Prężnie działające ośrodki kultury i sportu (biblioteki, domy kultury, kino, muzeum, zespoły sportowe, Szkoła Muzyczna itd.) • Cyklicznie organizowane triennale rysunku współczesnego o zasięgu krajowym • Organizowane imprezy kulturalne o zasięgu ogólnopolskim • Biesiada teatralna w Horyńcu Zdroju o zasięgu ogólnopolskim 	<ul style="list-style-type: none"> • Słaba infrastruktura turystyczna i sportowo-rekreacyjna • Niski poziom obsługi ruchu turystycznego • Brak doświadczeń w zakresie tworzenia rynku turystycznego i agroturystycznego • Niewystarczająca promocja walorów przyrodniczo- kulturowych i krajobrazowych powiatu • Zły stan techniczny większości zespołów i obiektów dziedzictwa kulturowego • Brak tradycji czynnego wypoczynku • Słaba informacja turystyczna

<ul style="list-style-type: none"> Nowoczesna hala sportowa w Lubaczowie 	
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> Wspieranie przez administrację samorządową i rządową rozwoju sektora turystycznego, umożliwiające wykorzystanie znaczących walorów przyrodniczo-krajobrazowych powiatu zwłaszcza na terenach wiejskich Rozwój masowych imprez sportowych Rozwój agroturystyki Dynamiczny rozwój infrastruktury turystycznej Budowa wyciągu narciarskiego 	<ul style="list-style-type: none"> Brak tradycji korzystania z istniejących walorów turystycznych Niskie nakłady finansowe na kulturę w budżecie państwa Brak tradycji czynnego wypoczynku Niewystarczająca ochrona środowiska

I. POSZERZENIE BAZY UZDROWISKOWEJ	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> Istnienie adekwatnych warunków do rozbudowy bazy uzdrowiskowej Istnienie zakładu przyrodoleczniczego Duże zasoby wód mineralnych, leczniczych i złóż borowiny Istnienie znanego uzdrowiska – Horyniec Zdrój 	<ul style="list-style-type: none"> Brak inwestorów Brak zachęt dla podejmowania działalności gospodarczej Niedostateczna promocja uzdrowiska Brak połączenia z siecią dróg krajowych
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> Wzrost ilości kuracjuszy Wzrost ilości miejsc pracy Konkurencyjne ceny w stosunku do uzdrowisk w innych regionach Polski Rozwój w oparciu o zewnętrzny kapitał inwestycyjny 	<ul style="list-style-type: none"> Zanieczyszczenie środowiska (Ukraina – kopalnia siarki) Silna konkurencja profesjonalnie przygotowanych uzdrowisk w południowo-środkowej Polsce Brak funduszy na promocję

J. WSPÓLPRACA TRANSGRANICZNA (przejście graniczne Budomierz, Werchrata)	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • Istnienie uzbrojonych terenów z przeznaczeniem na bazę magazynową (handel zagraniczny) • Funkcjonująca współpraca transgraniczna (Rejon Jaworów) • Łatwość w porozumiewaniu się w obu językach • Walory środowiska 	<ul style="list-style-type: none"> • Zły stan techniczny układu drogowego i niedostatecznie rozwinięta infrastruktura komuniacyjna, brak połączenia z siecią dróg krajowych • Niedoinwestowanie w zakresie infrastruktury technicznej • Słabe zaplecze hotelowo-gastronomiczne • Słabo rozwinięta oferta agroturystyczna
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie inwestycji • Budowa baz magazynowych • Rozbudowa układu komunikacyjnego o znaczeniu międzyregionalnym • Zwiększające się możliwości pozyskiwania środków UE • Zainteresowanie regionem osób chcących i mających zasoby finansowe do zainwestowania we wszystkich dziedzinach • Wspólne międzypaństwowe uzgodnienia poprawiające współpracę transgraniczną • Współpraca międzyregionalna w dziedzinie transportu, gospodarki wodnej i turystyki w pasie Polski wschodniej 	<ul style="list-style-type: none"> • Konkurencja istniejących przejść granicznych - Hrebenne, Korczowa • Sytuacja społeczno – ekonomiczna kraju, brak środków finansowych • Brak aktywności społecznej

3.3. Misja powiatu lubaczowskiego

Misja powiatu lubaczowskiego została sformułowana w sposób następujący:

„Powiat Lubaczowski rejon rolniczy, turystyczno - uzdrowiskowy, usługowy, przemysłowy o zrównoważonym rozwoju gospodarczym opartym na istniejących zasobach. Sprzyja rozwojowi małych i średnich przedsiębiorstw, atrakcyjny i niezawodny partner gospodarczy, zamieszkały przez wykwalifikowaną kadrę, przyjazny dla inwestorów. Jest miejscem sprzyjającym rozwojowi, zapewnia bezpieczne i godne życie mieszkańcom”.

Misja powiatu lubaczowskiego, wypracowana wspólnie z mieszkańcami w trakcie spotkań, koncentruje się na jego istotnych problemach, dostosowuje kierunki działań do długofalowych celów, równocześnie pełni funkcje motywacyjne i promocyjne. Dalsze prace inwestycyjne opierają się na niej i bezpośrednio z niej wynikają. Misja określa również obszary strategiczne. Przybliżony czasookres realizacji planu to najbliższe kilkanaście lat.

Położenie powiatu, w bliskim sąsiedztwie granicy państwa ma swoje dobre i złe strony, które w dużej mierze determinują jego przyszły rozwój. Możliwości tego rozwoju pozostaną bardzo ograniczone bez zasilenia dodatkowym, zewnętrznym kapitałem. Władze i mieszkańcy muszą więc poszukiwać nowych możliwości promując powiat na zewnątrz.

Powiat będzie promował przedsiębiorczość, wspierając inwestorów wewnętrznych oraz zachęcał inwestorów zewnętrznych dobrze rozwiniętą infrastrukturą techniczną i wolnymi obiektami pod inwestycje.

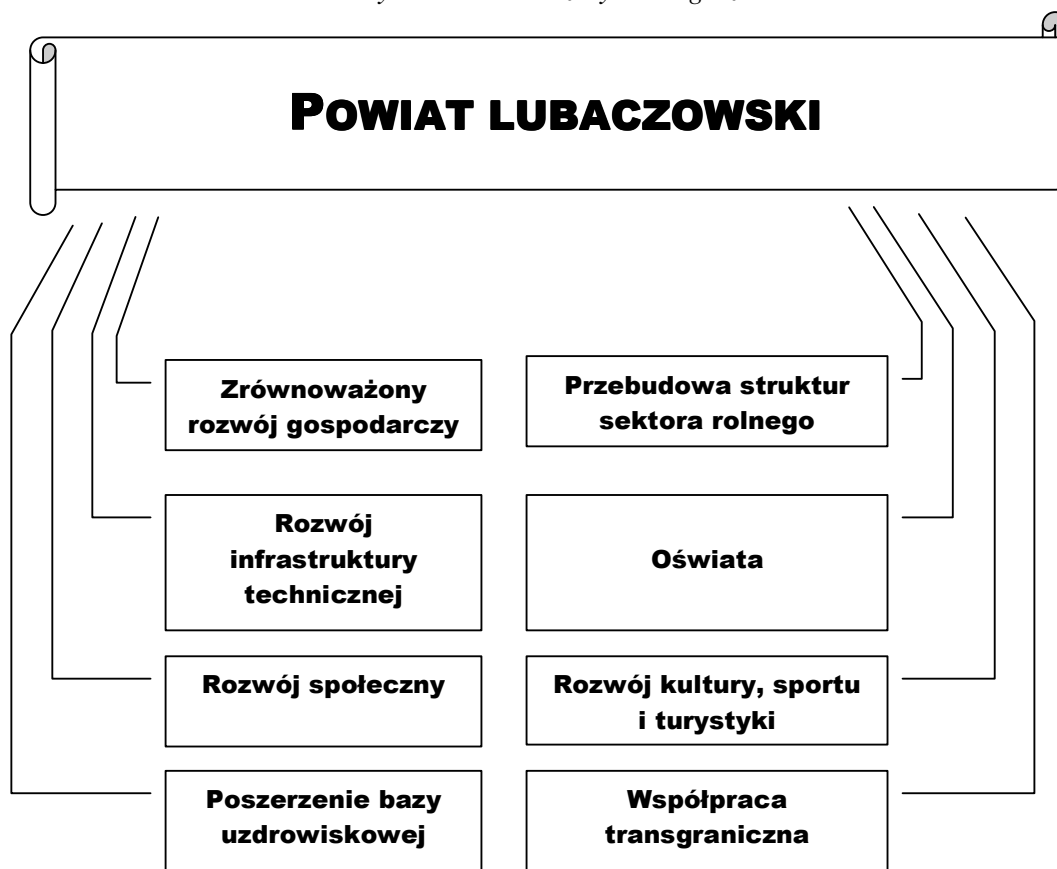
Szansą dla powiatu powinno być również otwarcie nowego przejścia granicznego w Budomierzu. Działania w tym kierunku prowadzone są wspólnie z władzami województwa.

Rolniczy charakter powiatu sprawia, że ważnym celem strategicznym jest przebudowa struktur sektora rolnego w celu kształtowania warunków pracy i życia ludności wiejskiej odpowiadających standardom cywilizacyjnym

i pozwalającym mieszkańcom wsi realizować ich cele ekonomiczne, edukacyjne, kulturowe i społeczne.

Poniższy schemat przedstawia obszary strategiczne powiatu lubaczowskiego.

Rysunek 24. Obszary strategiczne

3.4. Cele i zadania strategiczne

OBSZAR 1 **ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ GOSPODARCZY**

CELE STRATEGICZNE:

1. Utrzymywanie dotychczasowych miejsc pracy i poziomu produkcji
2. Tworzenie i poszukiwanie nowych miejsc pracy
3. Pozyskiwanie strategicznych inwestorów zewnętrznych
4. Aktywizacja gospodarcza powiatu
5. Promocja powiatu i jego obszarów inwestycyjnych
6. Tworzenie inkubatorów przedsiębiorczości
7. Poprawa efektywności podmiotów gospodarczych zwłaszcza w sferze przemysłu i handlu
8. Rozwój przedsiębiorczości w ramach współpracy transgranicznej
9. Optymalne wykorzystanie położenia i walorów środowiska w rozwoju gospodarczym.

ZADANIA REALIZACYJNE:

1. Stwarzanie warunków konkurencyjności regionu poprzez podniesienie efektywności i sprawności funkcjonowania podmiotów gospodarczych
2. Poszukiwanie i pozyskiwanie środków pozabudżetowych na rozwój przedsiębiorczości
3. Pomoc administracyjno-prawna dla rozpoczynających działalność gospodarczą
4. Wydawanie i stałe uaktualnianie folderów reklamowych
5. Dalsze prowadzenie preferencyjnej polityki podatkowej, zachęcającej do tworzenia nowych miejsc pracy (system ulg podatkowych dla inwestorów)
6. Współpraca samorządu powiatu z gminami i przedsiębiorcami
7. Ochrona i promocja twórczości ludowej

OBSZAR 2 **PRZEBUDOWA STRUKTUR SEKTORA ROLNEGO**

CELE STRATEGICZNE:

1. Zmiana struktury agrarnej gospodarstw
2. Wzrost jakości produkcji żywności
3. Wdrożenie efektywnych technologii w rolnictwie oraz przetwórstwie rolno-spożywczym
4. Wzmocnienie roli rolników na rynku produktów rolnych poprzez tworzenie grup producenckich i rozwój spółdzielczości.
5. Wdrażanie postępu biologicznego
6. Specjalizacja produkcji rolnej
7. Poprawa struktury ekonomiczno-społecznej obszarów wiejskich.

ZADANIA REALIZACYJNE:

1. Dotacje dla rolników zalesiających grunty rolne
2. Scalanie gruntów
3. Zmniejszenie zatrudnienia w rolnictwie
4. Organizowanie lokalnych rynków rolnych
5. Stworzenie jednostek kontroli jakości żywności i certyfikacji
6. Tworzenie warunków dla prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej
7. Rozwój doradztwa rolniczego, edukacji społecznej i ekologicznej
8. Dostosowanie strukturalne rolnictwa do warunków regionalnych
9. Tworzenie warunków do standaryzacji produktów rolnych

OBSZAR 3 **ROZWÓJ INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ**

CELE STRATEGICZNE:

1. Zwiększenie dostępności komunikacyjnej powiatu jako elementu wzmocnienia atrakcyjności inwestycyjnej
2. Modernizacja istniejącego układu komunikacyjnego

3. Starania o zachowanie istniejącej linii kolejowej
4. Rozbudowa infrastruktury chroniącej naturalne środowisko (kanalizacyjnej, gazowej, wodociągowej, oczyszczalni ścieków i składowisk odpadów)
5. Stwarzanie dobrych i godnych warunków życia mieszkańców

ZADANIA REALIZACYJNE:

1. Budowa i remonty istniejącej sieci drogowej
2. Telefonizacja powiatu
3. Budowa nowoczesnego systemu gromadzenia, przetwarzania, odbioru i składowania odpadów
4. Budowa sieci wodno-kanalizacyjnych i gazowych
5. Utrzymanie linii kolejowej
6. Zmiana źródeł energii cieplnej z węglowych na gazowe
7. Otwarcie przejścia granicznego Budomierz-Hruszew.

OBSZAR 4 **OŚWIATA**

CELE STRATEGICZNE:

1. Dostosowanie kierunków i systemów kształcenia młodzieży do potrzeb rynku pracy
2. Utrzymywanie wysokiego poziomu kształcenia
3. Wszechstronny rozwój dzieci i młodzieży
4. Rozwój edukacji w zakresie kształcenia ponadgimnazjalnego i wyższego
5. Wspieranie różnych form oświaty
6. Promocja młodzieży szczególnie uzdolnionej

ZADANIA RELIZACYJNE:

1. Zwiększanie udziału młodzieży uczącej się w szkołach średnich ogólnokształcących i technicznych

2. Wzmocnienie działań w zakresie unowocześnienia szkolnictwa zawodowego z wykorzystaniem nowoczesnych technologii
3. Doposażenie i modernizacja szkół
4. Rozwój bazy sportowej
5. Szkolenia dla nauczycieli, wprowadzenie dodatkowych zajęć dla dzieci i młodzieży (kursy języków obcych, obsługi komputera itd.)
6. Utworzenie filii wyższej szkoły zawodowej w Lubaczowie.

OBSZAR 5 **ROZWÓJ SPOŁECZNY**

CELE STRATEGICZNE:

1. Zahamowanie procesów migracyjnych z terenu powiatu
2. Zmniejszenie poziomu bezrobocia
3. Wzrost poziomu usług medycznych
4. Zapewnienie bezpieczeństwa publicznego
5. Ograniczenie zjawiska patologicznych i kryminogennych
6. Pomoc społeczna rodzinom najuboższym
7. Wzrost mobilności społecznej, innowacyjności i umiejętności współpracy mieszkańców
8. Nawiązywanie współpracy z regionami krajów europejskich.

ZADANIA REALIZACYJNE:

1. Zakończenie budowy Szpitala Powiatowego
2. Przyciąganie inwestorów z zewnątrz
3. Poszukiwanie nowych form pośrednictwa pracy
4. Wzrost nakładów na inspekcje, służby i straże powiatowe
5. Organizacja Centrum Zarządzania Kryzysowego na terenie powiatu
6. Organizacja kursów i szkoleń doksztalających dla mieszkańców
7. Wspieranie organizacyjne i finansowe organizacji społecznych.

OBSZAR 6 **ROZWÓJ KULTURY, SPORTU I TURYSTYKI**

CELE STRATEGICZNE:

1. Wspieranie inwestycji służących ochronie środowiska i unikatowych wartości przyrody
2. Rozwój turystyki oraz standardu świadczonych usług
3. Zachowanie dziedzictwa kultury i patriotyzmu lokalnego
4. Zwiększenie dochodów z turystyki
5. Rozwój atrakcyjnych terenów rekreacyjnych
6. Wspieranie imprez kulturalnych i sportowych
7. wykorzystywanie walorów turystycznych, przyrodniczych i leczniczych Horyńca Zdroju.

ZADANIA REALIZACYJNE:

1. Budowa hoteli i przygotowanie bazy noclegowej pod kątem turystyki
2. Promocja zabytków historycznych i walorów krajobrazowych powiatu
3. Tworzenie gospodarstw agroturystycznych
4. Promocja zespołów pieśni i tańca oraz innej twórczości ludowej
5. Objęcie patronatu nad organizowanymi imprezami kulturalnymi np. Ogólnopolskim Festiwalem Piosenki Religijnej, Biesiadą Teatralną itp.
6. Prowadzenie działalności wydawniczej promującej powiat
7. Wspieranie Muzeum Regionalnego w Lubaczowie
8. Budowa zbiorników retencyjnych mających zarazem charakter rekreacyjny.

OBSZAR 7 **POSZERZENIE BAZY UZDROWISKOWEJ**

CELE STRATEGICZNE :

1. Wzrost dostępności komunikacyjnej miejscowości uzdrowiskowych

2. Wzrost atrakcyjności usług uzdrowiskowych poprzez promocję i marketing
3. Rozwój infrastruktury uzdrowiskowej
4. Rozwój bazy sportowo – rekreacyjnej w Werchracie
5. Wykorzystanie zasobów naturalnych

ZADANIA REALIZACYJNE:

1. Podniesienie standardu dróg do ośrodków uzdrowiskowych
2. Opracowanie kompleksowego programu promocji i marketingu usług uzdrowiskowych
3. Opracowanie strategicznego planu rozbudowy infrastruktury uzdrowiskowej
4. Wydanie powiatowego informatora o usługach uzdrowiskowych (wielojęzycznego)
5. Stworzenie lobby produktu uzdrowiskowego
6. Przeprowadzenie badań w zakresie możliwości wykorzystania zasobów naturalnych na rzecz rozwoju produktu uzdrowiskowego

OBSZAR 8 **WSPÓLPRACA TRANSGRANICZNA**

CELE STRATEGICZNE:

1. Budowa sprawnego systemu ruchu granicznego (przejście graniczne Budomierz, Werchrata),
2. Wykreowanie systemu koordynującego wspólne działania w różnych dziedzinach życia gospodarczego ze szczególnym uwzględnieniem polityki inwestycyjnej
3. Budowa systemu koordynującego wspólne działania w sferze społecznej

ZADANIA REALIZACYJNE:

1. Budowa drogowego przejścia granicznego w Budomierzu

2. Poprawa jakości dróg
3. Stworzenie infrastruktury towarzyszącej dla towarowego i osobowego ruchu tranzytowego
4. Stworzenie efektywnego systemu infrastruktury technicznej
5. Koordynacja transportu zbiorowego
6. Rozwój polsko-ukraińskiego systemu współpracy i wymiany informacji gospodarczej
7. Koordynacja działań w zakresie kultury, sportu, turystyki i rekreacji

SPIS TABELI

Tabela 1. Ludność powiatu lubaczowskiego na tle województwa oraz wybranych powiatów w 2002 roku	12
Tabela 2. Powierzchnia powiatu lubaczowskiego, gęstość zaludnienia oraz liczba kobiet na 100 mężczyzn na tle województwa oraz wybranych powiatów w 2002 roku	13
Tabela 3. Ludność powiatu lubaczowskiego wg gmin w 2002 roku	13
Tabela 4. Powierzchnia powiatu, ilość mieszkańców, gęstość zaludnienia oraz liczba kobiet na 100 mężczyzn w podziale na gminy w 2002 roku	14
Tabela 5. Ludność powiatu lubaczowskiego w podziale na grupy wiekowe w latach 1999-2002	15
Tabela 6. Ruch naturalny ludności w powiecie lubaczowskim w latach 1999 - 2002	17
Tabela 7. Saldo migracji w powiecie lubaczowskim w latach 1999-2002	17
Tabela 8. Ludność w podziale na grupy wiekowe wg wybranych powiatów w roku 2003	17
Tabela 9. Ruch naturalny ludności wg wybranych powiatów w roku 2003 (w liczbach bezwzględnych)	18
Tabela 10. Ruch naturalny ludności wg wybranych powiatów w roku 2003 (na 1000 mieszkańców)	18
Tabela 11. Saldo migracji ludności wg wybranych powiatów w 2003 roku	19
Tabela 12. Ruch naturalny ludności powiatu w roku 2003 (w liczbach bezwzględnych)	19
Tabela 13. Ruch naturalny ludności powiatu lubaczowskiego w roku 2003 (na 1000 mieszkańców)	20
Tabela 14. Saldo migracji ludności powiatu lubaczowskiego wg gmin w 2003 roku	21
Tabela 15. Pracujący w gospodarce narodowej wg sekcji PKD w 2003 roku. Powiaty	21
Tabela 16. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w wybranych powiatach – stan na koniec 2002 roku	23
Tabela 17. Charakterystyka bezrobocia w wybranych powiatach w 2003 roku (stan na 30 czerwca 2003)	25
Tabela 18. Podział bezrobotnych wg miejsca zamieszkania w powiecie lubaczowskim – stan na dzień 30.04.2004	26
Tabela 19. Podmioty gospodarki narodowej w gminach powiatu lubaczowskiego zarejestrowane w rejestrze REGON, wg sektorów oraz wybranych form prawnych stan na koniec roku 2002	27
Tabela 20. Podmioty gospodarki narodowej w gminach powiatu lubaczowskiego zarejestrowane w rejestrze REGON, wg wybranych sekcji PKD – stan na koniec roku 2002	28
Tabela 21. Podmioty gospodarki narodowej w wybranych powiatach wg sekcji PKD w 2003 roku	28
Tabela 22. Nakłady inwestycyjne podmiotów gospodarczych w powiatach wg wybranych sekcji PKD w roku 2003 [tys. zł.]	30

Tabela 23. Nakłady inwestycyjne podmiotów gospodarczych w powiatach wg wybranych sekcji PKD w roku 2003 [w zł. na 1 mieszkańca].....	31
Tabela 24. Użytkowanie gruntów w wybranych powiatach w 2003 roku	33
Tabela 25. Użytki rolne w gminach powiatu lubaczowskiego w 2003 roku [ha].	34
Tabela 26. Baza noclegowa w powiatach w 2003 r	36
Tabela 27. Korzystający z noclegów w obiektach noclegowych turystyki.....	38
Tabela 28. Struktura wykorzystania bazy noclegowej w powiatach w 2003 roku	40
Tabela 29. Liczba podróży turystycznych mieszkańców Polski w latach 1994-2002 i prognozy do 2006 roku (w mln).....	42
Tabela 30. Personel medyczny i jego dostępność dla pacjentów w wybranych powiatach w 2003 roku	44
Tabela 31. Ilość łóżek szpitalnych cywilnej służby zdrowia oraz ich wykorzystanie w wybranych powiatach w 2003 roku.....	45
Tabela 32. Ilość zakładów ambulatoryjnej opieki zdrowotnej oraz ich wykorzystanie w wybranych powiatach w 2003 roku.....	46
Tabela 33. Ilość czynnych aptek w wybranych powiatach w 2003 roku	47
Tabela 34. Struktura szkolnictwa. Ilość placówek edukacyjnych oraz uczniów i absolwentów w powiecie lubaczowskim w roku szkolnym 2002/2003	48
Tabela 35. Struktura szkolnictwa. Dostęp do placówek edukacyjnych w powiecie lubaczowskim w roku szkolnym 2002/2003	50
Tabela 36. Biblioteki publiczne i ich wykorzystanie w wybranych powiatach w roku 2003.....	53
Tabela 37. Kina i ich widzowie w wybranych powiatach w 2003 roku.	54
Tabela 38. Drogi powiatowe w 2003 roku w km	57
Tabela 39. Drogi gminne 2003 w roku w km.....	57
Tabela 40. Wodociągi i kanalizacja w wybranych powiatach w 2003 roku.....	59
Tabela 41. Sieć gazowa i zużycie gazu sieciowego w gospodarstwach domowych w 2003 roku.	61
Tabela 42. Zasoby mieszkaniowe w wybranych powiatach w 2003 roku	63
Tabela 43. Mieszkania oddane do użytku w wybranych powiatach w 2003 roku	64
Tabela 44. Mieszkania zamieszkałe stale wyposażone w instalacje oraz ludność zamieszkująca w tych mieszkaniach w wybranych powiatach w 2002 roku	64
Tabela 45. Zanieczyszczenia i ochrona powietrza w wybranych powiatach w 2002 roku.....	66
Tabela 46. Powierzchnia wybranych powiatów objęta różnymi formami ochrony przyrody i krajobrazu w 2002 roku	68

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Podział administracyjny powiatu lubaczowskiego	8
Rysunek 2. Ludność wybranych powiatów w 2002 roku.	12
Rysunek 3. Ludność powiatu lubaczowskiego wg gmin w 2002 roku	14
Rysunek 4. Ludność powiatu lubaczowskiego wg grup wiekowych w latach w 2003 roku.....	16
Rysunek 5. Porównanie struktury zatrudnienia w powiatach wg sekcji PKD[%]	23
Rysunek 6. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w wybranych powiatach w 2003 roku	24
Rysunek 7. Struktura bezrobocia w powiecie lubaczowskim wg miejsca zamieszkania.....	26
Rysunek 8. Struktura podmiotów gospodarczych powiatu lubaczowskiego wg wybranych sekcji PKD w 2003 roku.....	29
Rysunek 9. Struktura nakładów inwestycyjnych podmiotów gospodarczych w wybranych powiatach w 2003 roku w mln zł	31
Rysunek 10. Struktura nakładów inwestycyjnych podmiotów gospodarczych w wybranych powiatach w 2003 roku per capita	32
Rysunek 11. Struktura użytkowania gruntów w wybranych powiatach w 2002 roku.....	33
Rysunek 12. Struktura użytków rolnych i lasów w gminach powiatu lubaczowskiego w 2002 roku.....	35
Rysunek 13. Liczba obiektów noclegowych w badanych powiatach w 2002 r. .	37
Rysunek 14. Liczba miejsc noclegowych w 2002 r.....	38
Rysunek 15. Liczba korzystających z noclegu w badanych powiatach w 2002 roku.....	38
Rysunek 16. Udzielone noclegi w badanych powiatach w 2002 roku	39
Rysunek 17. Turyści zagraniczni korzystający z obiektów noclegowych turystyki w 2002 roku.	40
Rysunek 18. Porównanie powiatów pod względem dostępu do wybranych usług ochrony zdrowia na 10.000 ludności w 2002 roku.	46
Rysunek 19. Ilość szkół w wybranych powiatach wg rodzajów w roku szkolnym 2002/2003. [szt.]	52
Rysunek 20. Ilość uczniów w szkołach powiatu lubaczowskiego w roku szkolnym 2001/2002	53
Rysunek 21. Mapa dróg biegnących przez powiat lubaczowski na tle województwa.....	58
Rysunek 22. Struktura terenów chronionych w powiecie lubaczowskim w 2002 roku.....	68
Rysunek 23. Logiczna struktura strategii.....	75
Rysunek 24. Obszary strategiczne.....	85

ZAŁĄCZNIKI

Załącznik 1. Lista obecności na sesji strategicznej

Sesja strategiczna Lubaczów 2004-05-28

Lp.	Imię Nazwisko (czytelnie)	Instytucja/stanowisko	Podpis/email
1	Andrzej Szymanowski	Dyrektor M/GOSZ Ciężarów	andzej1841@oz.pl
2	Janusz Kowalski	Urząd Mi.G. Ciężarów - referent	M. Kowalski
3	Daniel Lamber	Urząd Mi.G. Narod.	Lambert
4	Marek Jankowski	Urząd Mi.G. Ciężarów	M. Jankowski
5	Zygmunt Gaj	Stowarzyszenie Rolników	Zygmunt Gaj
6	Kolbacz Piotr	Starosta Lubaczów	Piotr Kolbacz
7	Janusz Szaj	Urząd Gminy Lubaczów	Janusz Szaj
8	Krzysztof Szpil	Urząd Miasta Lubaczów	Szpil Krzysztof
9	Stanisław Sobociński	Urząd Stary Dąbów	St-wojt@stary-dabow.akt.pl
10	Wacław Zarembki	PZD Lubaczów	Zarembki Wacław pzdlubaczow@pro.onet.pl
11			
12			
13			
14			
15			
16			
17			
18			
19			
20			
21			
22			
23			
24			
25			
26			
27			
28			
29			